

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA VÝPOČETNÍ A DIDAKTICKÉ TECHNIKY

BEZPEČNOST ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL NA INTERNETU
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Filip Frank

Informatika se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. Zbyněk Filipi, Ph.D.

Plzeň, 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 13. dubna 2016

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování:

Rád bych na tomto místě poděkoval všem, kteří mě podpořili při vytvoření této práce. V první řadě se jedná o Mgr. Kamila Kopeckého, Ph.D., autora mnoha publikací s tématem kyberšikany, který semnou i přes časové vytížení elektronicky komunikoval.

Dále pak poděkování patří zástupcům škol, kteří mi umožnili realizovat výzkum. Na Gymnáziu v Aši se jedná o zástupce ředitele Mgr. Tomáše Kozla a na ZŠ v Železné Rudě o koordinátora ICT Bc. Pavla Staňka.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

Úvod	3
1 NEBEZPEČÍ PRO DĚTI NA INTERNETU	6
1.1 KYBERŠIKANA	7
1.1.1 Vývoj kyberšikany	9
1.1.2 Přístup útočníka k choulostivým materiálům	10
1.1.3 Vůbec první případ kyberšikany	11
1.1.4 Kyberstalking	12
1.1.5 Kybergrooming	15
1.2 RIZIKOVÝ OBSAH	19
1.2.1 Pornografie	19
1.2.2 Placené služby	21
1.2.3 Ovlivňování	22
1.3 ZÁVISLOST	22
1.3.1 Hry	23
1.3.2 Sociální sítě	25
1.4 NEFUNKČNÍ RODINY	26
2 OCHRANA DĚTÍ NA INTERNETU	27
2.1 ODHALENÍ KYBERŠIKANY	27
2.1.1 Ochrana před stalkingem	27
2.1.2 Ochrana před kybergroomingem	28
2.2 RODINA A ŠKOLA	28
2.2.1 Kontrola dětí	29
2.2.2 Komunikace	31
2.2.3 Informovanost dětí	32
2.2.4 Informovanost rodičů	32
2.3 POMOCNÉ INSTITUCE	33
2.3.1 Policie ČR	33
2.3.2 Bílý kruh bezpečí	33
2.3.3 Poradenská linka pro pedagogy	34
2.3.4 Bezpečný internet	34
2.3.5 E-bezpečí	35
2.3.6 Webrangers	36
2.3.7 Kraje pro bezpečný internet	36
2.3.8 Onlinehelpline	37
3 NÁVRH VÝZKUMU	38
3.1 VÝZKUMNÁ ŘEŠENÍ	40
3.2 KONKRÉTNÍ CÍLE ŠETŘENÍ	40
3.2.1 Porovnání znalostí pojmů spojených s riziky na internetu mezi Gymnáziem v Aši a ZŠ v Železné Rudě	41
3.2.2 Vývoj znalostí pojmů spojených s riziky na internetu	41
3.2.3 Vývoj přístupu k rizikům na internetu v průběhu základní školy	41
4 ANALÝZA PROVEDENÉHO PRŮZKUMU	42
4.1 POROVNÁNÍ ZNALOSTÍ POJMŮ SPOJENÝCH S RIZIKY NA INTERNETU MEZI GYMNÁZIEM V AŠI A ZŠ V ŽELEZNÉ RUDĚ	42
4.1.1 Kybergroomer	43
4.1.2 Kyberstalker	44

4.1.3	Zrcadlení (anglicky mirroring).....	46
4.1.4	Luring	47
4.1.5	Závěr	49
4.2	VÝVOJ ZNALOSTÍ Z OBLASTI KYBERŠIKANY S PŘIBÝVAJÍCÍM VĚKEM	49
4.2.1	Kybergroomer.....	50
4.2.2	Kyberstalker	52
4.2.3	Zrcadlení (Anglicky mirroring)	54
4.2.4	Luring	56
4.2.5	Závěr	57
4.3	VÝVOJ V PŘÍSTUPU DĚTÍ K RIZIKŮM.....	59
4.3.1	Využití veřejného chatu.....	59
4.3.2	Schůzka s internetovým kamarádem	61
4.3.3	Návrh na výlet pod stan s internetovým kamarádem	62
4.3.4	Žádost o erotické fotografie	64
4.3.5	Přidávání neznámých lidí do přátel na sociální síti.....	66
4.3.6	Typ vlastních vkládaných fotografií na sociální síť	68
4.3.7	Závěr	70
	ZÁVĚR.....	72
	RESUMÉ	73
	SEZNAM LITERATURY	74
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ	77
	PŘÍLOHY	I

Úvod

Bakalářská práce se věnuje bezpečnosti dětí základních škol při jejich pohybu na internetu a vývoji některých rizik, které se mohou objevit. Toto téma jsem si vybral proto, že jde o velmi diskutovaný problém, který stále prochází vývojem, jak po právní tak po technické stránce. Považuji za důležité se tímto tématem i nadále zabývat, protože se týká dětí, které tvoří naši budoucnost. V případě, že by byly pod neustálými útoky, kterým by se neuměly účinně bránit, dá se předpokládat, že naše budoucnost nebude zcela zářná. Při psaní jsem byl inspirován počínáním Mgr. Kamila Kopeckého, Ph.D., který je autorem mnoha publikací z prostředí kyberšikany.

Práce je rozdělena na dvě části. První část je teoretická, která vysvětluje vybrané pojmy z rizik, se kterými mohou děti základních škol přijít do styku a několik skutečných událostí, včetně mnou zažité zkušenosti. Druhá část je praktická a věnuje se výzkumu provedenému na dvou základních školách.

První kapitola se věnuje konkrétně nebezpečí pro děti na internetu. Kapitola nejen vysvětluje vybrané pojmy, ale také uvádí rozdělení do podmnožin. Množinou, která zaštiťuje všechny ostatní pojmy, se stala kyberšikana. Podkapitola s názvem „Vývoj kyberšikany“ se zabývá vývojem dětské kyberšikany od počátků elektronické komunikace do dnes. Jde tu nejen o vývoj prostředků, jak může kyberšikana probíhat, ale zároveň je zde brán zřetel na náročnost celého procesu šikanování i s ohledem na finanční stránku věci. Další podkapitolou je pak způsob, jakým útočník získává citlivé materiály, kterými pak zvolenou obět šikanuje. Poté již následuje ukázka vůbec prvního případu kyberšikany, která ukazuje nejen příběh mladíka, který se pokouší napodobit oblíbený film, ale zároveň demonstruje rozdíly mezi tehdejší a dnešní dobou, zejména v možnostech přístupu ke kompromitujícímu materiálu. Kapitola je následována vysvětlením pojmů kyberstalking a kybergrooming, ve kterých si objasňujeme, jakým způsobem si jednotliví útočníci počínají a jakými disponují manipulativními postupy. Zároveň však není opomenutý ani jejich vývoj, kterým za dobu několika let prošli. Krom kyberšikany obsahuje první kapitola i podkapitoly zabývající se rizikovým obsahem, závislostmi a nefunkčními rodinami. Rizikový obsah zaštiťuje rizika, která by děti sice potkat neměla, přesto s nimi děti přicházejí do styku. Jedná se o pornografii na internetu, která sice je uzavřena pomocí upozorňovací tabulky, nicméně k dalšímu ověřování zletilosti přístupujícího nedochází. Dalším ze zástupců

rizikového obsahu jsou placené služby. Zmíněné služby se na první pohled tváří tak, že jde o vynikající nabídku, výhru, nebo službu zdarma. Kapitola se tak zabývá, jakým způsobem jsou tyto stránky pro děti nebezpečné a jaké mohou být následky v případě jejich použití. Posledním ze zástupců rizikového obsahu je možnost ovlivňování dětí. Děti často nepřemýšlí nad tím, že vše co je na internetu, nemusí být pravdivé a myšlenky, které si přečtou poté šíří dále. Podkapitola závislostí se pak věnuje především hrám a sociálním sítím, kde mohou děti trávit až příliš mnoho času aniž by si to uvědomovaly. Poslední pojednání o nefunkčních rodinách je zaměřeno na problematiku dětí, které nemají plně funkční zázemí. Řeší se zde, čím jsou tyto děti ohroženy a zda se rizika nějak liší. Je zde také obsaženo tvrzení letité učitelky z mateřské školy.

Druhá kapitola se oproti první zabývá ochranou dětí před možnými riziky. První podkapitola se konkrétně zabývá způsoby, jakými odhalit jednotlivé útočníky, kteří byli představeni v kapitole první. Zároveň je zohledněno, jak ovlivní možnost odhalení sama oběť. Dále je zde věnován prostor problematice věnující se zapojení rodiny a školy do ochrany dítěte. První část může být svým názvem „Kontrola dětí“ šokující, ale nejde o nic jiného než stanovení pravidel, kdy dítě bude moci přistupovat na internet a sledování zda dítě nejeví známky strachu, nebo nevykazuje nezvyklé chování. Druhá část se věnuje komunikaci dítěte v rodině, rodiny s pedagogem a dítěte s pedagogem. Toto téma je taktéž, jako téma celé práce palčivým problémem dnešní doby. Dále se zabýváme informovaností dětí a informovaností rodičů. V přístupu k informacím mezi dětmi a rodiči jsou totiž velké rozdíly. Někteří rodiče buď svou informovanost neřeší, jednájí špatně, nebo pokud se snaží, tak se ocitají v náročné situaci hledání relevantních informací. Poslední část druhé kapitoly se zabývá pomocnými institucemi. Tyto instituce buď pomáhají vzdělávat pedagogy, policisty, děti nebo dospělé a působí tak preventivně, nebo se zabývají pomocí obětem kyberšikany. Druhá kapitola je oproti první o něco menšího rozsahu zejména z důvodu nutnosti vysvětlovat v první kapitole pojmy, které se ve druhé už jen používají.

Druhá část práce je praktická a zahrnuje třetí a čtvrtou kapitolu. V třetí kapitole se zabýváme návrhem výzkumu, který byl inspirován výzkumem Mgr. Kamila Kopeckého, Ph.D. Jedná se zde o navržení výzkumu, který má objasnit, jaké mají děti znalosti pojmů spojených s riziky pohybu na internetu, zda dochází k vývoji těchto znalostí a jak a zda se liší jednotlivé ročníky v přístupu k rizikům.

Došlo také k porovnání znalostí mezi dvěma školami. Veškeré procedury spojené s porovnáním jsou podloženy statistickým výpočtem shody chí-kvadrát.

Poslední čtvrtá kapitola poté shrnuje výsledky z provedeného výzkumu. Jsou zde vyneseny soudy, zda se děti vyvíjí, jaké jejich znalosti jsou a zda je rozdíl mezi znalostmi dětí z oblasti pojmů spojených s riziky pohybu na internetu ze ZŠ v Železné Rudě a Gymnáziem v Aši.

1 NEBEZPEČÍ PRO DĚTI NA INTERNETU

Ve věci bezpečnosti dětí na internetu je nezbytné položit si otázku, zda se rizika, se kterými se děti setkávají v kybersvětě, tolik liší od světa reálného. Kybersvětém myslíme online svět, který se vyskytuje paralelně s reálným světem. Aktuálním problémem je, zda jsou ještě tyto světy oddělitelné, nebo už jsou natolik propojené, že není možné jednání v online a reálném světě oddělit. Uvedená problematika je popsána např. v článku „*Soukromí je pryč, naučme se s tím žít!*“ od Bořivoje Brdličky. Využívá rozdělení uživatelů internetu dle Simona Finche na tři kategorie.

1. Návštěvníci

Návštěvník je v tomto dělení člověk, který se snaží po opuštění kybersvěta nezanechat žádnou stopu. Internet používá čistě k nákupům, nebo prohlížení zpráv ze světa. Bohužel právě návštěvníci, z důvodu absence znalostí bezpečnostních pravidel a nechuti se je učit představují riziko jak pro sebe, tak pro své okolí.

2. Rezidenti

Rezidenti představují skupinu, která se na internetu nebojí, sdílí fotky nebo diskutují. Jejich slabinou ovšem je, že se snaží často oddělit svůj online život od toho reálného. V kybersvětě se snaží vypadat co nejlépe a skrývají zde většinu svých slabin. Problém nastává ve chvíli, kdy se setká jejich virtuální já s tím reálným. Dochází poté nejen k osobním krizím, ale v případě, že se jedná o známou osobnost i k tzv. skandálnímu odhalení.

3. Odborníci

Odborníci jsou skupinou, která si je vědoma všech rizik a zná bezpečnostní pravidla. Právě z důvodu známých rizik se snaží budovat svou online osobnost tak, aby byla v souladu s jejich reálnou osobností. Tito lidé jsou respektováni jak online, tak offline. Používají ke komunikaci všechny dostupné prostředky, ale protože dodržují bezpečnostní pravidla, nemusí se ničeho bát (Brdlička, 2013).

Rizika kybersvěta tedy nejsou ničím jiným než odrazem rizik z běžného života, která ohrožovala naše maminky, babičky nebo dědečky. Vždyť podstata šikany je pojem tak starý,

jako lidstvo samo, nebylo doby, kdy se jedni nechtěli povyšovat nad druhé. Ať už se ohlédneme na doby králů, kde by se v dnešních podmínkách jednalo o jednoznačný bossing, čili šikanu podřízeného nadřízeným, nebo, a o to jde v této práci především, šikanu ve školním prostředí mezi dětmi.

Děti umí být často kruté, jak dokládá článek Markéty Vlkové „*Děti jsou kruté aneb šokující příběhy*“, kde se zmiňuje o dětské krutosti k ostatním spolužákům. V jednom z příběhů doženou děti nešťastnou dívku s nadváhou až k bulimii, v jiném se zmiňuje o předčasně vyspělé 12leté dívce, která dostala menzes. Děti se jí kvůli jejímu vyspělému tělu posmívaly, což v dívce vyvolalo nenávist ke svému tělu a celá situace skončila poruchou příjmu potravy (Vlková, 2014).

Bohužel v dnešní době se jim dostala do ruky nebezpečnější zbraň, než jakou kdy měly. V minulosti šlo o šarvátky, které byly pedagogem snadno odhalitelné, ale dnes, kdy se většina útoků přesunula z osobních útoků do kyberútoků, nemá téměř šanci pedagog cokoli podchytit. V mnoha případech však nemusí jít o záměrné útoky, ale o sekundární útočníky, kteří se útoku zúčastní téměř nevědomky „likem“ na Facebooku nebo sdílením příspěvku.

1.1 KYBERŠIKANA

Pod pojmem kyberšikana rozumíme druh šikany, který v sobě skrývá mnoho dalších poddruhů, které si rozebereme podrobněji později. Tento moderní typ šikany je ovšem o to nebezpečnější, že u běžné šikany může oběť očekávat, kdy a kde útok přijde a může se buď připravit, nebo se jednoduše místu vyhnout. Kyberšikanou je potenciální oběť dostižitelná prakticky pořád. V krajním případě si může útočník počkat až se na internet, oběť dostaví a napadnout ji okamžitě po příchodu, avšak díky čekání se dá očekávat daleko silnější útok. Jelikož se pohybujeme v online prostředí, takže k osobnímu kontaktu ani nemusí dojít, maže kyberšikana problém s fyzickými dispozicemi útočníka.

„Anonymita virtuálního prostředí smazává rozdíly mezi lidmi – ať už jde o věk, pohlaví, sociální postavení, fyzické dispozice, početní převahu či například odvahu zaútočit. Virtuální prostředí umožňuje provést útok i těm, kteří těmito možnostmi v dostatečné míře nedisponují. Původcem kyberšikany se může stát kdokoli, kdo má potřebné znalosti informačních a komunikačních technologií. Útočníci tráví podle výzkumů více času na internetu, a to bez dohledu rodičů, kteří se navíc příliš nezajímají o to, k čemu jejich děti

internet používají. (Kopecký, Krejčí, 2010)” Agresor poté může dokonce hledat inspiraci u jiných původců kyberšikany a „zlepšovat“ své výkony.

Dalším horším aspektem kyberšikany oproti klasické šikaně jsou takzvaní sekundární útočníci. Jedná se o diváky a šířitele. Protože se vše odehrává na internetu, má k oběti přístup prakticky celý svět a v případě, že šikana probíhá pomocí zveřejňování citlivých informací, fotografií, nebo směšného videa bývá šíření až neuvěřitelně rychlé. Výsměchy těchto sekundárních útočníků mohou poté mít ještě fatálnější důsledky než útok primárního útočníka, protože primární útočník mohl pouze zveřejnit směšné video, jako v případě „Star wars kid“, kterému je věnován prostor v této práci později, ale právě sekundární útočníci způsobili, že se oběť musela později léčit z psychického šoku. Zároveň platí, že v dnešním světě je velice jednoduché se stát sekundárním útočníkem a člověk o tom ani nemusí vědět. Stačí kliknout na tlačítko „To se mi líbí“ na Facebooku a oběť už ví, že je pro smích dalšímu člověku. Dokonce na serveru <http://youtube.com/> se stává sekundárním útočníkem prakticky každý, kdo video shlédne, protože je zde počítadlo zhlédnutí, které započítá i pozorovatele, který s šikanou nesouhlasí. Pak už může svůj postoj ukázat pouze nesouhlasným tlačítkem nebo komentářem, ale vystavuje se tím zpravidla sám útoku a posměchu.

Mezi známé události z posledních let patří chlapec z pořadu „Ano Šéfe!“, který je dnes pro smích prakticky celému českému národu. Tento chlapec nejprve tvrdil, že ukradl své babičce zlatý řetízek z hrnečku a po několika dnech otočil, že žádný řetízek neukradl. Řetízek prý ukrást chtěl, ale ve chvíli kdy ke krádeži mělo dojít, byl vyrušen a při vracení řetízku se spletl a vrátil řetízek do jiného hrníčku. Příhoda se po odvysílání epizody rychle rozšířila na Internetu a samozřejmě začaly vznikat různé vtipy na onoho chlapce. Většina z těchto vtipů

Obrázek 1 Kluk s řetízem (FACEBOOK. Blesk.cz [online]. [cit. 11.11.2015]. Dostupný z: <http://www.blesk.cz/galerie/celebrity-serialy-a-reality-show/441802/pohlreichuv-kluk-s-retizkem-je-milackem-naroda-nej-fory-o-zmatenem-ucni-z-ustecka?foto=0>)

je pochopitelně obohacena obrázky a sklízí úspěch u většiny uživatelů sociálních sítí. Je obtížné si představit být oním chlapcem a den co den muset čelit útokům a posměchu ostatních. U takovýchto případů, jako je tento, vlastně není útočníka, ale jen sekundárních útočníků, protože i tvůrce vtipu už jen kopíruje něco, co viděl v pořadu.

Průběh kyberšikany bychom si nyní mohli shrnout do několika bodů:

- Publikování ponižujících záznamů nebo fotografií.
- Ponižování a pomlouvání (v rámci sociálních sítí, blogů apod.).
- Krádež identity, zneužití cizí identity.
- Ztrapňování pomocí falešných profilů.
- Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci.
- Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť.
- Vyloučení z virtuální komunity (zamezení přístupu do skupiny sociální sítě).
- Obtěžování (opakované prozvánění, nebo psaní zpráv).

1.1.1 VÝVOJ KYBERŠIKANY

Kyberšikaně dala vzniknout kombinace klasické šikany a kybersvěta. V dnešní době je velice snadné online útok spáchat z důvodu úspěchu sociálních sítí, jako české sítě Lidé, nebo zahraničních sítí Twitter (<http://www.twitter.com/>) a Facebook (<http://www.facebook.com/>).

V minulosti bylo podstatně složitější získat přístup k potenciální oběti, prakticky se lidé museli znát. Bylo potřeba si sehnat telefonní číslo, nebo přesunout data ať už z telefonu nebo pevného disku na vlastní médium, kterými v minulosti byly nejčastěji CD-ROM, což opět situaci komplikovalo, z důvodu poměrně časově náročného vypalování.

A když už útočník měl kompromitující materiály nebo telefonní číslo oběti, bylo daleko nákladnější a časově náročnější její zesměšnění nebo ponížení.

V 90. letech 20. století, kdy lidé začali trávit více času na internetu, začaly společnosti vytvářet způsoby, jak by mohli uživatelé mezi sebou komunikovat. Jako první se objevily tzv. Chatroom, kde si mohli lidé psát buď veřejně, nebo se nějakým způsobem oddělit. V roce 1996 dala společnost Mirabilis vzniknout programu ICQ, celým názvem I seek you (<http://computer.howstuffworks.com/e-mail-messaging/instant-messaging1.htm>).

Programy, jako ICQ, pomohly zrychlit a částečně zlevnit útoky. Protože většina komunikačních programů však pracovala na podobném principu, jako mobilní telefony bylo nadále poměrně složité získat kontakt na potenciální oběť. Program ICQ například využíval devítimístné číslo, které zajišťovalo unikátnost každého profilu. Každý uživatel získal v databázi svoje vlastní ID, kterým bylo možné ho jednoznačně najít a přidat mezi své ICQ kontakty. Přidání musel vždy uživatel schválit, takže pokud se oběť chtěla ujistit, že nejde o již zavedeného útočníka, stačilo napsat a podle získané informace se uživatel rozhodl, zda nový kontakt schválí nebo zablokuje. Bohužel s těmito komunikátory přibyl nový způsob, jak se dostat k citlivým materiálům, protože se samozřejmě mohl útočník vydávat za někoho jiného a tím vylákat na příklad choulostivé fotografie, které se automaticky po odeslání uložily do útočnickova počítače. Stále ale nebylo tolik možností, jak zesměšnit oběť veřejně, protože počáteční Chatrooms neumožňovaly odesílat multimediální zprávy. Zbývaly opět tradiční cesty, jako pomluvy nebo poslání choulostivých informací dál. Je zřejmé, že bylo podstatně menší množství sekundárních útočníků. Množství sekundárních útočníků, jaké známe dnes, vznikly až v době, kdy se objevily servery, jako Youtube nebo Facebook.

1.1.2 PŘÍSTUP ÚTOČNÍKA K CHOULOSTIVÝM MATERIÁLŮM

Při dnešním rozšíření sociálních sítí se přístup k citlivým materiálům hodně zjednodušil, řeč je především o Facebooku jakožto nejrozšířenější a nejpopulárnější sociální síti. Je smutnou skutečností, že přes veškerá varování mají především, mladé dívky ve věku okolo patnácti let na svém účtu uvedeno každému na odiv až příliš osobních údajů (*Kopecký, Krejčí, 2010*). Není pak žádným problémem si zjistit, kdy má ta či ona dívka narozeniny, kdy chodí na zájmové kroužky nebo jaké je její telefonní číslo či e-mail. Především kontaktní informace

jsou velkým problémem, útočníkovi se jejich získáním otevírá další možný útočný kanál, který nebude váhat použít.

Jako příklad zneužití ponižujících materiálů lze použít autorem práce zažitou zkušenost z gymnázia, kdy dívka ve věku 14 let, řekněme jí třeba Lucie, si vyhlédla již, kvůli vzhledu, klasicky šikanovanou dívku stejného věku, které pro zjednodušení můžeme říkat Martina. Lucie si tehdy založila falešný facebookový účet, kde se vydávala za pohledného chlapce ve věku patnácti let. Tento chlapec si poté přidal Martinu do přátel a asi měsíc si s ní dopisoval. Po měsíci zažila Martina krásu virtuální lásky a Lucka skrytá za chlapcem po Martině začala požadovat nahé fotografie. Martina je ve svém poblouznění poslala a najednou se chlapec ztratil, místo krásné lásky se totiž na Facebooku tyto intimní fotografie objevily a všichni spolužáci se okamžitě stali sekundárními útočníky. Po asi jednom dni se tento profil dostal až k autorovi práce, který byl překvapen, kolik lidí a zdánlivě klidných žáků bylo schopno se stát sprostým a nízkým útočníkem. První co autor proto udělal, nebylo zapojení se do lynčování nebohé Martiny, ale nahlášení profilu z důvodu nevhodného obsahu a domluva s důvěryhodnými přáteli o jejich hlášení. Administrátoři Facebooku zařídili po třech hlášeních, že profil zmizel beze stop.

Bohužel Martinu, kterou autor do té doby znal jen od vidění, ve škole už nepotkal a tak zůstává otázkou, kam zmizela. S celou záležitostí byli obeznámeni Lucčiny rodiče ti, ale trvali na tom, že jejich zlatíčko by takovou věc nikdy nebylo schopné udělat, bohužel důkazy nebylo již možné dohledat.

1.1.3 VŮBEC PRVNÍ PŘÍPAD KYBERŠIKANY

Vůbec první veřejně známým případem kyberšikany se stal případ 14letého Kanadana Ghyslaina Razi, později známého, jako Star Wars Kid, z roku 2003.

„Student střední školy Ghyslain Raza natočil sám sebe při předvádění bojové scény ze Star Wars. Spolužáci mu nahrávku ukradli a pro pobavení ostatních ji zveřejnili na internetu. Během několika týdnů nahrávka obletěla celý svět, byla mnohokrát upravována, vzniklo množství webů a blogů, na kterých byl chlapec zesměšňován. Jeho fanoušci napsali petici tvůrcům Star Wars, aby byl obsazen do některé z epizod. Byl parodován dokonce v seriálech (např. South Park nebo American Dad). Důsledkem bylo, že Ghyslain se psychicky zhroutil a musel se dlouhodobě léčit (Kopecký, Krejčí, 2010).“

Při pohledu na ono video je každému divákovi jasné, že mělo jít o soukromé video, kde se student pouze baví a snaží se, ne zcela úspěšně, napodobovat akční scénu ze známého filmu. Ostatně o jeho pohybovém nadání se může každý přesvědčit na serveru Youtube na adrese: <https://www.youtube.com/watch?v=HPPj6vilBmU>.

1.1.4 KYBERSTALKING

V problematice kyberstalkingu jde o dlouhodobé a systematické sledování s využitím ICT. Když se rozejdeme s partnerem a on po nás chvilku touží zpět, neznamená to hned, že je náš ex-partner stalker. Hranice, kdy je kontaktování nepříjemné až obtěžující je velice individuální a proto si často stalker ani nemusí uvědomovat, že dělá něco špatného. V mnoha případech stalker ani neprovede nic nezákonného, či agresivního, jako stalker herečky Umi Thurman (*Kopecký, Krejčí, 2010*). I nadšené šolačky by mohly své fanouškovské nadšení ze zpěváka Justina Biebera přehnat až do mezí, kdy by se jednalo o stalking.

Vývoj kyberstalkingu

Kyberstalking se vyvinul z klasického stalkingu, tedy pronásledování. Při klasickém pronásledování musí ale stalker vynaložit poměrně velké úsilí, aby svou oběť mohl sledovat. Je potřeba, aby znal do detailu její rozvrh a věděl kdy a kde se objevit. Kyberstalker má oproti klasickému stalkerovi obrovskou výhodu v tom, že nepotřebuje rozvrh své oběti, stačí mu, když počká na síti, až jeho oběť dorazí a své čekání si může krátit procházením profilu na sociální síti.

V České republice byl dlouhodobý problém se spory týkajícími se stalkingu. V lednu 2010 sice byl termín „stalking“ zařazen do trestního zákona, ale stále nebylo jasné, jak dlouho musí ono nebezpečné pronásledování trvat. Tento problém vyřešila ministerstva vnitra a spravedlnosti dohodou, že stalking musí trvat minimálně měsíc, aby byl považován za trestný čin. Nicméně toto časové hledisko stále není jediným úskalím při stíhání stalkera. Musí být totiž nezpochybnitelně prokázáno, že stalker pronásleduje oběť proti její vůli, a že je pronásledování intenzivní. (*Kopecký, Krejčí, 2010*)

Stalking je zakotven v trestním zákoně v §354 Nebezpečné pronásledování, jeho přesné znění je přiloženo níže.

§ 354 tr. zákoník

Nebezpečné pronásledování

(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

- a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým,*
- b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,*
- c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,*
- d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo*
- e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,*

a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,*
- b) se zbraní, nebo*
- c) nejméně se dvěma osobami.*

(Frydecká, 2009)

Rozdělení stalkerů

Stalkery si můžeme rozdělit do několika skupin. První skupinou bývají **bývalí partneři**, tito lidé zpravidla nejsou schopni přijmout fakt, že skončil vztah s jinou osobou. „*Nemusí se jednat pouze o partnerský či intimní vztah, může jít o vztah pracovní, obchodní nebo např. terapeutický (Kopecký, Krejčí, 2010. s.25.)*“. Tito lidé mohou být nebezpeční z toho důvodu, že se cítí odmítnutí, nebo pokoření a svou frustraci si hodlají vybit na svém bývalém partnerovi. *(Kopecký, Krejčí, 2010.)*

Dalším typem stalkera jsou **uctívači**, někdy také nazýváni, jako pronásledovatelé celebrit. Tito lidé svou oběť v pravém slova smyslu uctívají tím, že jí kupují dárky, píšou milostné zprávy nebo volají. Jakákoli reakce oběti na jejich počínání jen podpoří jejich snažení. Nebezpeční se uctívači stávají ve chvíli, kdy si jejich oběť najde vlastního partnera. Uctívači začnou silně žárlit a může dojít i k napadení, tento typ stalkera nechápe, že jeho city nejsou opětovány. Stalkerkou známou v našich zeměpisných šířkách je Hannelore Uhl, která sleduje zpěváka Karla Gotta (*Kopecký, Krejčí, 2010*).

Třetím typem stalkera je **sexuální útočník**, který se vyznačuje sexuálně agresivním chováním. Naštěstí k útokům těchto sexuálních útočníků dochází v naší společnosti jen ojediněle. (*Kopecký, Krejčí, 2010*.)

Kopecký a Krejčí (2010) uvádějí ještě typ stalkera „**Poblouzněný milovník**“, tento typ však považujeme za až příliš podobný uctívači, že tyto dva typy pro účely práce sloučíme. Oba si vybírají často oběti s vysokým sociálním statusem a oba považují veškeré jednání oběti za podpůrné k jejich činnosti. Poblouzněný milovník ovšem nereaguje z pravidla na žádné právní řešení a ve stalkingu pokračuje stůj co stůj, dokud se nedostane do rukou psychologa.

Nejrizikovější skupiny

„Podle organizace Bílý kruh bezpečí (BKB) se obětí stalkingu může stát kdokoliv bez rozdílu věku, pohlaví, sociálního postavení, kulturního zázemí, vzhledu nebo sexuální orientace. Statistiky ukazují, že nejčastěji se obětí pronásledování stává svobodný člověk žijící bez partnera nebo osoba krátce po partnerském rozchodu (Vitoušová in Kopecký, Krejčí, 2010. s. 27.).“

Z této informace vyplývá, že stalker se zaměřuje nejvíce na oslabeného jedince, který se nebude schopen, tak účinně bránit, jako člověk silný, obklopený přáteli a s přítelkyní, která důvěřuje svému partnerovi.

Nejúčinnější obranou proti stalkingu bývá zpravidla přerušení kontaktu se stalkerem, na výhrůžky ani nadávky nereagovat a v případě, že se budou výhrůžky i nadále stupňovat je na místě kontaktovat policii. Pokud však stalker už započal pronásledování je nejjednodušším řešením vyhnout se místům možného styku a v případě, že stalker

v pronásledování pokračuje, je vhodné zdokumentovat jeho aktivitu, schovat si důkazy a poté kontaktovat policii ČR.

1.1.5 KYBERGROOMING

Kybergrooming je zřejmě nejnebezpečnější z rizik kyberšikany. Cílem kybergroomera je navázat osobní kontakt, který má rozličná zakončení. Oběť může být sexuálně zneužita, unesena a posléze zavražděna, v lepším případě kybergroomer požaduje „pouhé“ opakování schůzky.

Vývoj kybergroomingu

Kybergrooming, jak už zde bylo naznačeno, se vyvinul z klasického pedofilního chování, kdy děti byly obelhávány sladkostmi a různými dárečky, ovšem rovnou v osobním kontaktu, takže mohla správná výchova dítěte zabránit útočnickovi v jeho plánech. Po příchodu různých chatroom, komunikačních klientů začala být situace podstatně složitější, dalo by se říci, že vývoj kybergroomingu se v mnohém podobá vývoji kyberšikany, jako takové. Nebýt totiž možnosti anonymního kontaktu, neměli by kybergroomeři způsob, jak útočit. Situace se ještě podstatně zhoršila v roce 2004 s příchodem Facebooku. Facebook sice má ve svých pravidlech, že každý člověk smí mít jen jeden účet, ale při stávajícím způsobu založení účtu je nemožné porušení tohoto pravidla vždy zachytit včas. Jediný způsob, jak se na tyto falešné účty přijde je z pravidla nahlášení některým z uživatelů a i tehdy, pokud účet ničím jiným pravidla facebooku neporušuje, je nutné složitě ověřením než dojde ke smazání účtu.

Osobnost kybergroomera

Jako kybergroomeři bývají odhaleni lidé z rozličných sfér, můžeme zde hovořit mj. o akademických pracovnících, lékařích, zlodějích nebo učitelích a dalších. Společenské postavení tedy nemá na výskyt těchto hrozeb zásadnější vliv. Kybergroomery se nezdá stávají i rodinní přátelé nebo známí oběti. U kybergroomerů byl zjištěn patologický zájem o děti a v mnoha případech se jedná o již trestané útočníky, u kterých došlo k recidivě. (Kopecký, 1. 11. 2010).

Sám za sebe poté hovoří skutečný případ kybergroomera Pavla Hovorky, který působil na území ČR v letech 2005–2007. „*Pavel Hovorka (ČR, 2005 -2007) Usvědčený deviant Pavel Hovorka (vrátný v tiskárnách) využíval k seznamování se s oběťmi např. diskuzní fóra, chat či inzeráty. Předstíral, že vybírá děti z dětských domovů do soutěže Dítě VIP apod. Osobní informace a fotografie, které od dětí získal, pak použil k vydírání. Kombinací vydírání a*

uplácení přiměl některé děti k osobní schůzce. Důsledky: znásilňování a zneužívání 20 chlapců. Byl odsouzen na 8 let odnětí svobody (Zdroj: Kopecký, Krejčí, 2010. s. 22).“

Typologie obětí

Mezi nejčastější oběti útočníků patří, jako tomu je u většiny odvětví kyberšikany, slabí, nesebevědomí jedinci, jedinci v nouzi, kteří hledají pomoc, a jejich volání vyslyší právě útočník. Dalšími potencionálními oběťmi jsou přehnaně důvěřivé děti, které se nechají bez problémů zviklat lacinými triky útočníka. Další obvyklou skupinou obětí jsou teenageři, kteří vzhledem ke svému věku mají o sexuální aktivity zájem a nebojí se o nich hovořit.

„Průzkumy prováděné mezi dětmi z dětských domovů, např. na Moravě, dokladují, že se téměř ¾ dětí z dětských domovů setkaly s někým, kdo jim za prozrazení důvěrných informací či přímo osobní schůzku nabízel úplatek (Kopecký, 1. 11. 2010).“

Velkou rizikovou skupinu také tvoří děti, které jsou závislé na internetových hrách a sociálních sítích. *„Platí úměra – čím více času tráví dítě na internetu, tím více je pravděpodobné, že narazí na kybergroomera (Kopecký, 1. 11. 2010).“*

Postup kybergroomera

Základním stavebním kamenem je pro kybergroomera funkční **falešná identita**. Těchto identit může mít libovolné množství a zpravidla se liší v zájmech, věku nebo pohlaví, tak aby tato falešná identita zaujala potencionální oběť co nejlépe.

Kopecký rozděluje identity v článku (Kopecký, 30. 11. 2010) na **statickou** a **dynamickou** identitu. **Statická identita** funguje tak, že útočník má pouze tuto identitu a pokouší se téměř, jako v reálném životě touto identitou zaujmout oběť a poté postupovat dále. Oproti tomu **dynamická identita** je právě jedna z mnoha a útočník identity může prostřídat, dokud nepoužije tu správnou. Dynamická identita se jeví tedy, jako jistější a nebezpečnější varianta.

Další možností kybergroomera je tzv. **„falešná autorita“**, jedná se o postup, kdy kybergroomer vystupuje, jako zástupce nějaké obchodní, soutěžní nebo modelingové agentury, která nabízí oběti zdánlivě výhodnou nabídku. Útočník může například nabízet soutěž o pobyt u moře pro celou rodinu, jediné co je potřeba udělat, je zaslat svoje jméno, kontakt a adresu na určitou poštovní či mailovou adresu a budete zařazeni do slosování.

Pochopitelně k žádné soutěži nedojde a kybergroomer tímto postupem získá přesnou adresu své oběti popř. její kontakt.

Po navázání kontaktu s obětí musí však stále postupovat útočník co nejopatrněji, aby nabytou důvěru nezklamal. Kybergroomerova snažení mohou pak trvat od několika měsíců až po roky. Během svého snažení využívá útočník mnoho manipulačních technik. V článku (Kopecký, 30. 11. 2010) jsou tyto techniky uvedeny jako zrcadlení (mirroring), získávání osobních informací (fishing), profilování obětí, snižování zábran dětí a mládeže zavádním sexuálního obsahu do konverzací, vábení a uplácení obětí (luring), snaha o izolaci oběti od okolí.

Jako velice účinná se ukázala technika **zrcadlení**, kdy útočník používá získané informace o oběti tak, že oběť má pocit, že toho má s útočníkem hodně společného.

Ukázka zrcadlení (Kopecký, Krejčí 2010. s. 17.):

méďa_15: Ahoj myšičko, jak se máš?

Myšička_13: Mám se fajn, nudím se.

méďa_15: Můžu se nudit s tebou?

Myšička_13: Třeba.

méďa_15: Kolik je ti let?

Myšička_13: 13, a tobě?

méďa_15: 15, a co máš ráda?

Myšička_13: mám ráda Hannah Montanu...

méďa_15: Hannah Montanu úplně miluju!!! A děláš nějaký sport?

Myšička_13: Jezdím na inlinech.

méďa_15: Já si na inlinech občas taky vyjedu, je to skvělá zábava... Odkud jsi?

Myšička_13: Z Prahy. A ty?

méďa_15: Já jsem také z Prahy. Odkud přesně? Napovíš?

Myšička_13: ... no, ze Smíchova.

Z příkladu je, naprosto zřejmé, jak technika zrcadlení funguje. Útočník se tímto postupem snaží získat co nejvíce informací o oběti ať už se jedná o adresu nebo zájmy, kompletuje si tím profil oběti, který mu poté poslouží k manipulaci s ní. Informace však nemusí zjišťovat pouze od oběti samotné, není žádný problém zjistit pomocí vyhledávačů, jako Google, zda uvedla oběť např. své telefonní číslo v nějaké inzerci. Vynikajícím zdrojem informací je poté poctivě vyplněný účet na sociální síti, kde si mnoho lidí ani neuvědomuje, kdo všechno má k jejich informacím přístup. Zmíněný **fishing** pak se zrcadlením úzce souvisí, protože jde o snahu získat co nejvíce informací o oběti, jako je škola, oblíbené celebrity nebo adresa, které se prostřednictvím zrcadlení dají snadno vymámit z oběti.

Zmíněné **profilování obětí** by se dalo přirovnat k doplňování databáze o oběti. Kybergroomer zpravidla nenalezne všechny informace o oběti na jeho profilové stránce Facebooku nebo jiné sociální síti. Nicméně již nebývá takový problém si prostřednictvím vyhledávačů najít například inzerát, kde je oproti sociální síti uvedeno telefonní číslo daleko častěji. Tímto způsobem si poté vytvoří kompletní profil své oběti a může se s těmito informacemi daleko snadněji vloučit do její přízně.

Luringem se poté rozumí situace, kdy útočník svou oběť uplácí, jde vlastně o obdobu podplácení dětí před školou bonbony. Nutno však dodat, že dnešní děti již bonbony nikterak neohromí a tak musí útočník sáhnout po trochu hodnotnějších darech, jako je kredit do mobilního telefonu, hotovost nebo v případě starších obětí může jít i o cigarety nebo alkohol. Nezřídka si přijdou oběti také na elektroniku, jako mobilní telefon nebo momentálně velice populární tablet. Nicméně útočník stále může zůstat skryt v bezpečí své falešné identity a zmíněné dárečky zasílat poštou, nebo je nosit na adresu své oběti potají. Klasickou otázkou je poté, jestli se dáreček zalíbil a zda z něho měla oběť radost, na což navazuje později žádost o nějakou odměnu pro útočníka, často v podobě nejprve relativně nevinných fotografií, později žádá kybergroomer fotografie nebo videa stále osobnějšího charakteru.

Toto stupňování požadavků můžeme právě chápat jako **snižování zábran dětí a mládeže**, obvykle této přímé žádosti o snímek nebo video předchází pouhá diskuse na různá sexuální témata, kdy útočník zjišťuje například, jaké praktiky už teenager vyzkoušel a obvykle dochází k již popsanému zrcadlení, kdy útočník sdílí možné obavy z některých sexuálních

praktik či ze styku s opačným pohlavím. Při strachu z něčeho však bývá s oblibou používána fráze, že s obětí by se útočník jistě tolik nebál a cítil dobře.

Oproti snaze o izolaci oběti od okolí je však **luring** poměrně nenásilný. Kybergroomer se totiž zpravidla snaží, aby se stal nejlepším přítelem své oběti a aby tedy mu sdělovala oběť svůj každodenní život. Co ten den zažila, co se jí povedlo nebo co naopak ne, co ji trápí a z čeho má radost. Útočník poté podle informací může oběť nejprve poštvat proti svým dalším přátelům, aby si upevnil svou pozici. V případě, že by oběť začala útočníka opouštět, pak obvykle přichází výhrůžky, že zveřejní tajemství, která oběť prozradila, nebo pokud již došlo k zaslání fotografií či videí, pak mohou být i ty předmětem výhrůžek. Oběť pochopitelně nechce, aby došlo k tomuto vyžrazení a tak se ocitá ve slepé uličce. Pokud by chtěla o svém problému někomu povědět, znamenalo by to, že musí prozradit svá tajemství, což je pro ni stejně strašné ne-li strašnější než samotný kontakt s útočníkem.

V každém případě ať už pomocí výhrůžek nebo pomocí důvěry se pokouší kybergroomer přimět svou oběť k osobnímu setkání, které se stává často koncem celého příběhu. Z výše uvedeného vyplývá, že všechny techniky jdou ruku v ruce, jedna navazuje na druhou a pokud rodiče nevěnují pozornost změně chování svého potomka, může situace skončit tragicky.

1.2 RIZIKOVÝ OBSAH

Rizikovým obsahem se rozumí takový obsah, který může, jakýmkoli špatným způsobem ovlivnit jeho čtenáře, ať už z důvodu špatného pochopení, nedostatečného přehledu, či příliš nízkého věku. Za tento obsah také považujeme různé placené internetové aplikace, nevhodný pornografický potažmo erotický nebo násilný obsah.

1.2.1 PORNOGRAFIE

Nejčastěji uváděným problémem bývá pornografie na internetu, která je nedostatečně chráněna před zneužitím. Většina stránek s touto tematikou sice svého návštěvníka před vstupem upozorní na fakt, že vstupují na web s erotickým obsahem, ale žádné další ověření než odpověď podle svého svědomí již není potřebná.

Tento web sděluje...

Upozornění!

Vstupujete na stránky se sexuálním obsahem. Kliknutím na 'OK' potvrzujete, že

- 1) je mi více než 18 let,
- 2) pokud se nacházím ve státě, ve kterém je hranice zletilosti jiná než 18 let, dosáhl jsem této hranice,
- 3) vstup na tyto stránky není omezen anebo zakázán zákonem státu, v němž se nacházím nebo jehož jsem státním příslušníkem,
- 4) souhlasím, že obsah stránek jsem oprávněn užívat pouze v soukromí a jen pro svou osobní potřebu,
- 5) sexuálně orientované materiály mne neurážejí a na stránky vstupuji dobrovolně,
- 6) neposkytnu a neumožním přístup ke stránkám nebo k materiálům získaným na těchto stránkách osobám mladším 18 let ani jiným osobám nesplňujícím tyto podmínky.

Pokud nespĺňujete některou z výše uvedených podmínek, opusťte ihned tyto stránky!

Souhlasím a potvrzuji výše uvedené.

OK Storno

Obrázek 2 Informační tabulka (FREEVIDEO. Freevideo.cz [online]. [cit. 5.1.2015]. Dostupný z: <http://www.freevideo.cz/>)

Erotický či pornografický obsah se však bohužel na internetu nevyskytuje pouze na tomu určených stránkách. Může se objevit i na webech, které se zmíněným obsahem nemají mít nic společného, ale jejichž zřizovatel má s erotickým webem o reklamě, ze které profituje. Na těchto reklamách se pak často objevují přímo výňatky z webu nebo videí.

V poslední době se také objevují animované bannery zobrazující často i samotnou soulož, protože čím lepším by mohl být web s erotickou tematikou propagován než svým hlavním článkem. Dítě poté zvědavě stiskne reklamu a je bleskově přesměrováno na již známou tabulku.

Nebezpečí ovšem nečihá na děti pouze na internetu server aktualne.cz informoval 5. 1. 2016 o tom, že jeden z tvůrců populárního dětského časopisu Čtyřlístek nenápadně zakomponoval do svých kreseb erotický obsah, jako odhalená ženská ňadra, květinu ve tvaru penisu nebo soulož v automobilu. Autorka zprávy připouští, že v některých případech

se může jednat o fantazii dospělého člověka, nicméně u jiných případů je to zcela zjevné (Hronová, Z.). Vzhledem k tomu, že časopis Čtyřlístek má dlouholetou tradici, je téměř jisté, že obrázky z něj se mohou objevit na internetu kdekoli s nevinným nadpisem věnujícím se příběhu čtyř hrdinů. Tím spíš poté co vyšla najevo zmíněná kauza.

Obrázek 3 Nevhodné ilustrace v časopisu Čtyřlístek (FACEBOOK. magazin.aktualne.cz [online]. [cit. 5.1.2016]. Dostupný z: http://cdn.i0.cz/src/public-data/8f/6b/cc743f0b384ca11152dd3fca1981_base_optimal.jpg)

1.2.2 PLACENÉ SLUŽBY

Placené služby představují daleko větší riziko, než by se mohlo na první pohled zdát. Vzhledem k tomu, že vlastnictví mobilního telefonu již je standardní záležitostí už na základní škole, mají tvůrci placených internetových aplikací snadný zdroj obživy.

Krom aplikací pro smartphony z oficiálních zdrojů jako Obchod Play, Apple Store nebo Windows Store, které pro placení využívají kreditní nebo platební karty a je čistě na rodičích zda dětem povolí platby či ne, existují také záludnější stránky. Tyto stránky sice uvádí, že proběhne jistá platba, ale zpravidla neinformují záměrně úplně přehledně.

Jedním z typů těchto stránek jsou různé věštírny, soutěže nebo kvízy. Fungují na téměř totožném principu. Nejprve uživatel vyplní kvíz, nebo splní podmínky soutěže a poté je vyzván k zadání telefonního čísla. Obvykle je udána částka, která nepřesahuje 20 korun a tak nevypadá taková investice nijak nebezpečně, když uvážíme, že můžeme vyhrát nový iPhone. Problémem je, že v některé části stránky se nachází obvykle odkaz na kompletní podmínky soutěže. Až v nich se dozvíme, že sice za odeslání jednorázově zaplatíme nyní 20

korun, ale že později obdržíme každý měsíc sms s nějakým sdělením, které nám s velkou pravděpodobností nic moc neřekne, ale zaplatíme za něj každý měsíc 50 korun. Dalším problémem je, že obvykle bývá naše číslo nejen zařazeno do slosování o deset iPhonů pro milion lidí. Dostane se také hned do několika databází a tak si zařídíme mimo měsíčních investic také poměrně velkou porci reklamních sdělení od třetích stran.

Konkrétním příkladem těchto stránek by mohla být věštírna lásky na stránce <http://www.sms-vestirna.cz/>, která hodlá věštit prakticky cokoli. Jediné co pro získání věštby musí člověk udělat je, že odešle sms v náležitém tvaru na dané číslo. U čísla však není uvedena částka, která bude po odeslání sms odečtena. Částky jsou napsány malým písmem až v zápatí stránky, které mnoho uživatelů ani nečte, tím spíše je nečtou děti.

1.2.3 OVLIVŇOVÁNÍ

Ovlivňování zavádějícími informacemi se stalo dalším z rizik moderní doby. Ať už hovoříme o cílené reklamě, která je díky sledování našich aktivit na internetu dnes na špičkové úrovni nebo o zpravodajské relaci, či ryze účelově vytvořených stránkách. V souvislosti s přílivem imigrantů z arabských zemí je v současnosti velice diskutované téma migrace často předkládáno na sociálních sítích rovnou, jako hrozba. Mladí lidé jsou tak ovlivněni médii, aniž by se většina z nich pokusila o získávání jakýchkoli dalších informací.

Jednou z nejnavštěvovanějších českých rizikových stránek na sociální síti Facebook je stránka „Islám v ČR nechceme“, která nepokrytě slučuje problematiku migrantů, teroristické organizace Islámského státu a muslimů. Mnoho lidí je poté touto stránkou vedeno k nenávisti vůči migrantům či muslimům jen proto, že stránka zveřejnila další propagandistický příspěvek.

1.3 ZÁVISLOST

Závislost na internetu je často probírané téma na mnoha úrovních a jednou z hlavních zbraní kritiků volného přístupu dětí na internet. Je nutné si však uvědomit, že závislost není pouhé časté posedávání u počítače, ale má několik podmínek. Jednou z nich je, že dítě zůstává na internetu i v případě, že ho tam nic nedejří ani nebaví. Dalším zásadním důkazem závislosti je skutečnost, že dítě kvůli možnosti zůstat na internetu nejí, nepije, nespí nebo nedodržuje základní hygienické návyky.

„Mezinárodní výzkum EU Kids Online, kterého se zúčastnilo přes 25 tisíc dětí ve věku 9–16 let v evropských zemích a na kterém se podílejí vědci z fakulty sociálních studií, nicméně ukazuje, že problém není zdaleka tak vážný, jak se v médiích mnohdy prezentuje.

Ve výzkumu, který se uskutečnil díky programu Evropské komise Bezpečnější Internet, pouze jedno procento dětí z 25 evropských států včetně Česka vykazovalo všechny znaky závislostního chování na internetu (Povolný, 26.12.2012).“

Míra závislosti se poté hodnotí tzv. Chenovou škálou. „Škála závislosti na internetu (The Chen Internet Addiction Scale (CIAS)) byla vyvinuta v roce 2003 Dr. Sue-Huei Chenem a jeho spolupracovníky (Národní Taiwanská univerzita Taipei) za účelem zhodnocení závažnosti závislosti na internetu. Jedná se o dotazník o 26 položkách, každá položka se skóruje na 4 bodové škále. Jednotlivé škály se vážou na 5 dimenzí, které pokrývají syndrom kompulzivního konání, narušenou kontrolu nad vlastním chováním, abstinenci příznaky, míru tolerance, problémy v interpersonálních vztazích a zdravotní problémy. Dotazník se vztahuje k posledním 6 měsícům. Dotazník pomáhá odhalit míru závažnosti závislosti na internetu, což je využitelné v plánování poradenského procesu, případně další odborné pomoci. Následuje výčet chování souvisejících s internetem nebo reakcí, s kterými je možné se u lidí někdy setkat na základě jejich zkušeností s internetem (Poradna.adiktologie).“

1.3.1 HRY

Hry jsou specifickou součástí internetového nebezpečí potažmo součástí internetové závislosti. Internetové hry by se daly rozdělit do dvou skupin **online bez instalace** a **online s nutností instalovat**. Jen stěží jde zhodnotit, která ze skupin je nebezpečnější. Online hry bez instalace jsou uživatelům internetu zpřístupňovány zdarma na různých internetových stránkách jako <http://www.1000her.cz/>, <http://www.webgames.cz> nebo <http://www.superhry.cz/>. Hry se vyznačují svou jednoduchostí a často malou velikostí. Na druhou stranu je jich nepřehledné množství a je k nim velice snadný přístup. Jak vyplývá z obrázku, stačí si kliknout na požadovanou kategorii a zobrazí se nabídka stovek her. Nutno dodat, že například logické hry mohou v jisté míře rozvíjet myšlení dítěte a tím rozvíjet pozitivně jeho myšlení, nicméně i zde je třeba dávat pozor, aby se zábava nezvrhla v závislost.

Obrázek 4 Stránka 1000her.cz (1000HER. 1000her.cz [online]. [cit. 16.2.2016]. Dostupný z: <http://www.1000her.cz>)

Hry, které je nutno instalovat, jsou obvykle poměrně drahé a i po jejich zakoupení je nutné si do nich dokoupit mnoho přídatků. Mohou mít podobu map, zbraní, či kostýmů pro jednotlivé postavy. Hry tohoto typu jsou na druhou stranu podstatně větší a často se dočkají nových datadisků nebo patchů. Děti se pak mohou často předhánět, kdo má více dodatků k různým hrám a děti, které nejsou z rodin, které si nemohou dovolit koupit všechna rozšíření, se mohou stát obětí posměšků a následné šikany. Na rozdíl od her bez instalace nejsou spustitelné v pouhém internetovém prohlížeči, ale jedná se o samostatný program. Asi nejrozšířenější světovou hrou tohoto typu je World of Warcraft, jehož uživatelská základna čítá okolo 6-7 milionů uživatelů. (Homola, 15.10.2014)

Je ovšem náročné rozeznat za jakých okolností se jedná o závislost a za jakých je situace ještě relativně v pořádku. Touto otázkou se zabýval server bezpečne-online v článku „Hlavní příznaky závislosti na počítačových hrách“. Server zde uvedl, že dle odborníků se musí projevit tři z níže uvedených příznaků najednou.

- **„Ztráta osobních zájmů:** *Hraní je pro hráče nejdůležitější činnost, proto se jím i v myšlenkách neustále zaboírá. Když právě nehraje, má nepřekonatelné nutkání hrát a podřizuje tomu své každodenní chování.*
- **Hra jako ventil k zapomínání na problémy:** *Postižený už nehraje jen pro zábavu, ale používá hru, aby se zbavil negativních emocí a frustrace a aby zapomněl na své každodenní problémy.*
- **Posouvání prahu tolerance:** *Chorobně závislému hráči už nestačí běžné hraní. Aby měl ze hry příjemné pocity, musí hrát stále intenzivněji: herní časy se tak pořád prodlužují a obsah her je stále extrémnější.*
- **Abstinenční příznaky:** *Když postižený nemá možnost hrát nebo nemůže hrát dost dlouho, objevují se u něj abstinenční příznaky: je nervózní, podrážděný, někdy se může dokonce třást a nadměrně potit.*
- **Ztráta kontroly:** *Závislý hráč už nedokáže sám kontrolovat a dodržovat časová omezení herní doby.*
- **Recidiva:** *Pokusy přestat hrát nebo hraní omezit se nedaří*
- **Dopad na běžný život:** *Škola, kamarádi, zájmy a práce ztrácejí význam ve srovnání s hrou. To působí další psychické potíže a spory s okolím. (Bezpecne-online.cz)“*

1.3.2 SOCIÁLNÍ SÍŤE

Sociální sítě mohou být v lecčem užitečné. Jejich prostřednictvím je možná například zůstat ve styku s přáteli, s nimiž bychom nemohli zůstat v kontaktu. Umožňují snadnější komunikace ve skupině lidí, která má stejné zájmy a sdílení jejich poznatků či pokroku. Velice populárními se staly sportovní a, zejména ve školním prostředí, studijní nebo třídní skupiny, kde si všichni členové sdílejí informace o sportovních kláních, upozorňují se na nadcházející testy, sdílejí domácí úkoly či si vzájemně sdílejí poznámky. Tyto klady se nedají v žádném případě sociálním sítím upřít. Nicméně ve svých výhodách skrývají jedno ohromné riziko, kterým je závislost na nich. „Na sociálních sítích jsou prý závislé tisíce Čechů a Čechů. Na jediné české klinice adiktologie se zatím nikdo s touto závislostí neléčil. (ČTK, 2.2.2014)“ Nabízí se otázka, proč se na kliniku nikdo z tisíce závislých Čechů nedostavil. Jednoduše si svoji závislost neuvědomují, nebo si ji odmítají přiznat.

Psycholog Jaroslav Vacka uvádí v článku pro <http://www.denik.cz/>, že o závislost se jedná ve chvíli, kdy pobyt na sociálních sítích vážně narušuje běžné fungování uživatele, když pobyt na sociální síti přesáhne 8 hodin a když má uživatel více přátel na Facebooku než v reálném životě. Ve stejném článku se Miovský vyjádřil, že k sociální síti se častěji uchylují lidé trpící sociální fobií, protože Facebook jim umožní mít tisíce přátel, kterým mohou svěřit všechna svá tajemství a hledat v nich, byť falešnou, oporu (ČTK, 2.2.2014).

Pokud si člověk není jistý, zda už je závislý, nebo ne, má možnost vyzkoušet si nezávazně a anonymně internetový test na stránce <http://poradna.adiktologie.cz/>, kde si svůj stav může ověřit.

1.4 NEFUNKČNÍ RODINY

Nefunkční rodiny mohou mít různé podoby. Jednou z nich je objevení syndromu PAS (Parental Alienation Syndrome), který v překladu znamená syndrom zavrženého rodiče. V praxi probíhá syndrom tak, že jeden z rodičů je tzv. programující rodič, který shazuje veškeré představy a názory na rodiče druhého. V případě, že poté tyto snahy izolovat druhého rodiče směřují přímo k dítěti, dochází k jednostranné výchovné a vzdělávací činnosti. Izolovaný rodič poté přesto, že by se rád zapojil do života dítěte, nemůže své dítě podpořit jinak než, jak ukládá zákon, tedy finančně. Dochází také k psychicky nevyrovnanému vývoji, protože je dítě ovlivněno pouze matkou nebo otcem. Tyto děti mají později v životě problém vybrat si vhodného partnera, protože chybí mužský, nebo ženský vzor rodiče. Dítě si také nevytvoří z důvodu programování správný přístup k autoritám, protože autorita, kterou mělo vidět ve svém druhém rodiči, pokřivil programující rodič (*Bakalář*).

Všechny programovací snahy jednoho rodiče poté v dnešním světě mohou být ještě zintenzivněny využíváním sociálních sítí, kdy rodič může sdílet různé zesměšňující materiály svému dítěti. Dítě poté získává názory na svého druhého rodiče ze všech směrů a téměř neustále.

Podle ústního sdělení Veroniky Frankové (učitelka, ZŠ a MŠ Okružní, Aš) dne 23. února 2016 se stále častěji setkává s problémem, kdy rodiče místo zájmu o dítě raději odloží svého potomka k počítači, aby se o něho nemuseli starat. Stejným způsobem pak rodiče řeší situaci, kdy nemají dostatek finančních prostředků na zaplacení kroužku.

2 OCHRANA DĚTÍ NA INTERNETU

Druhá část práce se věnuje ochraně dětí na internetu, o které se tvrdí, že je vždy o krok pozadu za riziky a nebezpečím. Vždy se nejprve objeví úplně nové nebezpečí, nebo způsob útoku, na který ještě není systém připraven a až zpětně se hledá řešení, jak zabránit do budoucna opakování neštěstí.

Mezi aspekty ovlivňující bezpečnost dětí na internetu patří především funkční rodinné zázemí, kde se rodiče zajímají o aktivity svých potomků a jsou k sobě otevření. Dalšími aktéry ovlivňující bezpečnost jsou sociální vazby dítěte, v jakém kruhu přátel se vyskytuje, nebo jaké má dítě záliby. Ve výčtu těchto skupin samozřejmě nesmí být opomenuta spolupráce školy a rodiny, která se přímo podílí na výchově dítěte.

Tyto skupiny ovlivňují vývoj dítěte a tím jeho bezpečnost v kybersvětě svým každodenním přispíváním. Poté samozřejmě existují instituce, které se přímo zabývají riziky, která na děti číhají, nebo řeší již vzniklou situaci, do které se mohla oběť dostat. Jsou jimi například Bílý kruh bezpečí, e-bezpečí nebo bezpečný internet. Všechny výše zmíněné instituce a skupiny si blíže popíšeme v dalších podkapitolách.

2.1 ODHALENÍ KYBERŠIKANY

Odhalování kyberšikany v menším měřítku je o to horší, že na oběti nenalezneme klasické modřiny nebo oděrky. Oděrky oběti kyberšikany jsou na duši, kterou nechce mnoho lidí jen tak někomu odhalit. Zpravidla se oběti za šikanu stydí, nebo si myslí, že si s útočníkem poradí sami. Většina lidí, nejen dětí si také myslí, že jim se to přece nemůže stát, ale opak je bohužel pravdou. Právě tyto osoby bývají nejčastějšími oběťmi. Jedinou šancí na záchranu obětí je dostatečná informovanost a snaha učitele. Ve školním prostředí je totiž třídní učitel často pro dítě nejdůvěryhodnějším člověkem a právě z učitele by měla vycházet iniciativa. Možným řešením kyberšikany a jejího odhalování mohou být třídnické hodiny nebo jiné akce v rámci třídy. Vztah učitele a žáka se při nich stává osobnějším a je pravděpodobné, že se oběť kyberšikany svěří.

2.1.1 OCHRANA PŘED STALKINGEM

Před stalkingem se může člověk chránit buď aktivně sám, nebo požádá o pomoc policii. V případě, že se rozhodne oběť chránit sama, znamená to, že by měla útočníkovi znemožňovat její zastižení. Měla by si změnit telefonní číslo, zablokovat útočníka na

sociálních sítích, případně upravit filtr v e-mailu tak, aby zprávy od útočnicka chodily do spamu. Oběť by neměla ničím stalkera dráždit nebo s ním jinak komunikovat. Jediné co oběť musí udělat v obou případech řešení je oznámit stalkerovi, že o jeho pozornost nestojí. V případě dětí by mělo být samozřejmě prvním krokem oznámení situace rodičům, kteří by měli podniknout další kroky. Pokud se oběť rozhodne řešit celou situaci s policií, měla by se nejprve ujistit, že má čím prokázat, že stalker ji pronásleduje dlouhodobě. Dle zákona musí jít minimálně o čtyři týdny.

2.1.2 OCHRANA PŘED KYBERGROOMINGEM

Kybergroomingem jsou ohroženi především mladiství a tak je třeba, aby byli dostatečně informovaní o rizicích. Měli by znát pravidla zabezpečení svého soukromí. I na internetu platí staré pravidlo o tom, že se nemají jen tak bavit s cizími lidmi. V případě, že je kontaktuje cizí osoba, mohou samozřejmě odpovídat, ale měli by věnovat pozornost tomu, jakým směrem se komunikace vyvíjí a zda se útočnick nepokouší snižovat mladistvému zábrany vkládáním sexuálních témat. V okamžiku, kdy něco takového oběť zpozoruje, měla by okamžitě ukončit veškerou komunikaci s kybergroomerem. V případě, že již kybergroomer začal oběť zneužívat, nebo vydírat a oběť se obrátila na rodiče, nebo pedagoga s žádostí o pomoc je nutné co nejdříve kontaktovat policii a předat jí veškeré důkazy.

2.2 RODINA A ŠKOLA

Rodina a škola mají zásadní vliv na riziko, do kterého se dítě může dostat. Nezáleží jen na ochraně obětí, kterým již někdo ublížil. Možná ještě daleko důležitější je funkce pedagoga, jako člověka, který je schopen včas odhalit útočnicka a vzniklou situaci řešit s jeho rodinou. Bohužel dnešní rodiče často na oznámení pedagoga patřičně nereagují a tvrdí, že jejich potomek by nikdy nikomu neublížil. Tím útočnick získá pocit, že ať udělá cokoli, tak z toho nikdy nebude mít žádné problémy.

V tuto chvíli přichází na řadu samostatné řešení pedagogem, který má ovšem jen omezené možnosti. Může zvýšit dozor ve třídě, aby agresor neměl šanci zaútočit, ale ten nemusí útočit pouze ve škole, kde jsou oběti pod přísným dohledem. Navíc onen dohled může způsobit, že se spustí na oběť vlna útoků sekundárních útočnicků, kteří budou sympatizovat s útočnickem, který všem namluví, že je oběť donašeč.

Nyní většina rodičů oběti udělá zásadní chybu a svého potomka přesunou do jiné třídy, kam se ale pomluvy, které vytvořil útočník, zpravidla velice rychle dostanou, nebo úplně změní školu. Přesunem do jiné školy se může vyřešit nešťastná situace oběti, která se ale následně může sama stát útočníkem ze strachu, aby se znovu nestala obětí. Původní šikana na sociálních sítích může navíc dál nerušeně pokračovat, protože na síti vzdálenost nehraje téměř žádnou roli. Útočník získá další pocit, že když se někoho bude chtít zbavit, tak na něj jednoduše zaútočí a on zmizí. Danou zkušenost si poté může nést do dalšího života.

Řešení této situace by bylo přitom velice snadné, kdyby si rodiče útočníka připustili, že jejich potomek byl schopen něčeho podobného a situaci v rodinném kruhu vyřešili. Mohou přesunout místo oběti do jiného prostředí útočníka, který odstřižením od známého prostředí ztratí svou silnou pozici a je nucen přehodnotit své chování. Pokud bychom si chtěli vlivy na útočníka porovnat, tak v případě, že rodina nefungovala, tak útočník získává sebevědomí a informaci do života, že pokud se někoho bude chtít zbavit, stačí zaútočit. V případě, že spolupráce rodiny a školy funguje a je útočník buď pokárán, nebo přesunut, odnese si do života informaci, že v případě, že na někoho zaútočí, přijde trest nebo izolace v cizím prostředí (*BOURCET, S., GRAVILLON, I.*).

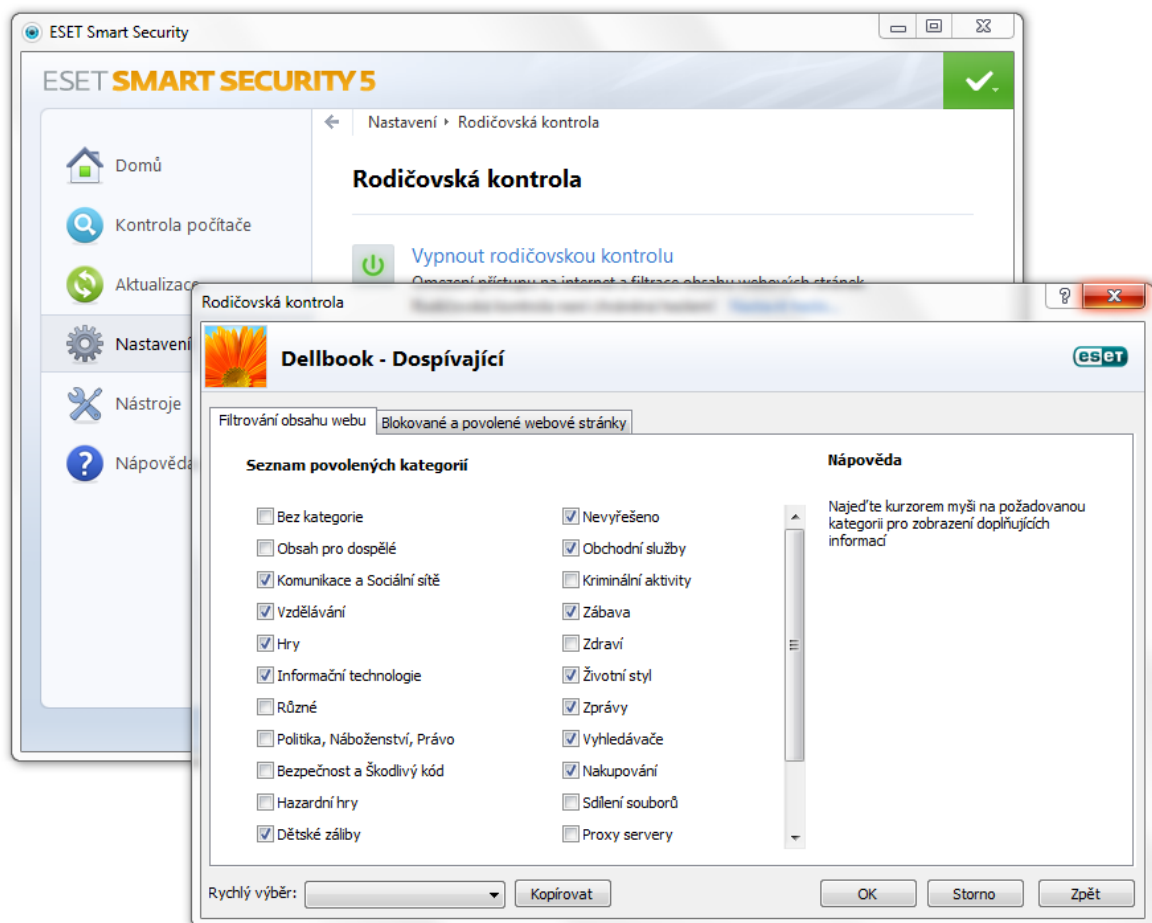
Z nastíněného problému tedy vyplývá, že v případě funkční spolupráce školy a rodiny má situace nejen snadnější, ale i hodnotnější řešení. Vyřešením problémů ve škole a reálném světě se často vyřeší i problém s šikanou na internetu.

2.2.1 KONTROLA DĚTÍ

Kontrolou dětí není myšleno přehnané sledování nebo narušování soukromí dítěte. Zejména teenageři jsou velice citliví na své soukromí. Kontrolou dětí je myšleno mít přehled o jejich aktivitách. Všimnout si, zda dítě nějakým způsobem nezměnilo své chování, zda netráví u počítače příliš mnoho času a pokud ano, tak zda svou aktivitu skrývá nebo je otevřená a nemá tajnosti. V případě, že dítě při příchodu rodiče do místnosti rychle schová prohlížený obsah, pak se dá předpokládat, že svou aktivitu skrývá. V případě opakování této situace může být na místě zvýšení zájmu o jeho aktivity a v případě, že v rodině je pouze jeden počítač, tak prohlédnout historii prohlížeče, popřípadě zablokovat některé stránky dle uvážení. Dnešní prohlížeče jsou schopny s jednoduchým zásuvným modulem blokovat vybraný obsah na základě názvu internetové stránky. Propracovanější aplikace dokonce

blokují stránky na základě databáze, obsahující stránky se zadanou tématikou, nejčastěji sexuální.

S příchodem smartphonů a doby, kdy každý teenager má vlastní notebook se situace poměrně ztížila, obvykle si totiž teenageři nenechají nahlížet do svého počítače, tím spíš s ním nějak pracovat. Zde je důležité si hned od začátku stanovit pravidla. V případě, že se dá očekávat, že do budoucna nebude mít rodič přístup do počítače svého potomka, je vhodné nainstalovat aplikaci omezující vstup na nevhodné stránky hned a opatřit heslem. Tuto funkci nabízejí i některé antivirové programy, jako například ESET smart security, který nabízí právě kategorie, které uživatel povolí, nebo zakáže.

Obrázek 5 Rodičovská kontrola v ESET Smart Security 5 (KNAP, Petr. magazin.centrum.Stahuj.cz [online]. 19.9.2011 [cit. 20.2.2016]. Dostupný z: <http://magazin.stahuj.centrum.cz/vysel-novy-nod32-a-eset-smart-security-verze-5/>)

Nepříjemnou skutečností zůstává, že věk kdy dostávají děti svůj první smartphone se stále snižuje. Patricia Núñez de Arenas tvrdí, že dle výzkumu z roku 2014 měly ve Španělsku 3 z 10 dětí ve věku 10 let vlastní smartphone. S věkem 12 let poté dle španělského

statistického úřadu procentuální část dětí naroste na 70 % a mezi 14letými dětmi už vlastní vlastní smarphone 83 % dětí. (NÚÑEZ)

Podle tohoto článku je ideální čas na koupi telefonu dítěti mezi 14 a 15 lety, kdy doporučuje ze začátku upravený provoz telefonu. Myšleno je vytvoření pravidel, kdy je smartphone v noci vypnutý, aby nepokoušel dítě k hrám a tím odpíral spánek. Dalším pravidlem může být jen víkendový provoz, aby nebyla ohrožena sociální interakce uvnitř rodiny. Děti mají často sklon dávat přednost sociální interakci prostřednictvím sociální sítě, které mají dnes v smartphonech dokonce vlastní aplikaci. Dítě by mělo být v době získání smartphonu, také již schopné si hlídat své soukromí, opět jde o návaznost na sociální sítě. V neposlední řadě by měli jít svým dětem příkladem právě rodiče, kteří by neměli dávat přednost před rodinou pracovní komunikaci přes telefon. Patricia Núñez de Arenas navrhla řešení, kdy o víkendu a po práci rodiče telefon odloží a všímají si ho jen minimálně, toto chování si poté vštípí i jejich děti. (NÚÑEZ)

2.2.2 KOMUNIKACE

Komunikace by se dala označit za nejdůležitější část ochranného systému dítěte. Bohužel v dnešní uspěchané době může být komunikace v rodině poměrně problémová. Dnešní rodiny se již často nescházejí ke společnému obědu nebo večeři ani o víkendech, kdy by byla příležitost se setkat. Při neformálním rodinném obědě si totiž rodiče mohou všimnout, že jejich dítě je zamlklé nebo smutné a mají možnost se zeptat, o co jde. Triviální otázka na zážitky z celého dne může poté odhalit pokusy kybergroomera nebo šikanu ať už u vlastního dítěte nebo u jeho spolužáků. Je důležité uvědomit si, že komunikací v rodině nedochází pouze k odhalování obětí, které se o svém problému stydí mluvit. Dochází často i k odhalení začínajících agresorů, které funkční rodina může efektivně umírnit a navést správným směrem. V případě, že rodina již na svého agresora nestačí, existují pedagogicko-psychologické poradny, které jsou školené na zvládnání těchto situací.

Zásadní je i komunikace mezi školou a rodiči. Bohužel oproti minulosti, kdy učitel byl váženou osobou, se dnes mnoho rodičů domnívá, že učitel jejich potomka šikanuje sám. V posledních letech se stalo i to, že při odhalení šikany učitelem dojde k přesměrování útoků na učitele samotného a vznikne šikana učitele žákem. Šokujícím případem šikany učitele žákem je případ smrti pražské učitelky na Průmyslové škole, kterou studenti dlouhodobě šikanovali. Nutno dodat, že v tomto případě šlo pouze o šikanu učitele,

k žádnému odhalení původní šikany nedošlo. Při jejím pokusu o odchod ze třídy studenti blokovali dveře a docházelo i k fyzickému kontaktu, vulgární nadávky poté nebyly výjimkou. (Hladík, 13.2.2016)

2.2.3 INFORMOVANOST DĚTÍ

Informovanost dětí o rizicích internetu je zásadním krokem k jejich bezpečnému pohybu po síti. V případě dětí je poměrně snadné získávání informací o rizicích. Na většině škol totiž probíhá výuka informatiky, která je přítomna již na státní úrovni v rámcově vzdělávacím plánu. V něm je mimo jiné jmenována i výuka rizik spojených s užíváním ICT. „*Uvědomění si, respektování a zmírnění negativních vlivů moderních informačních a komunikačních technologií na společnost a na zdraví člověka, ke znalosti způsobů prevence a ochrany před zneužitím a omezováním osobní svobody člověka* (Výzkumný ústav pedagogický, 2007, s.63).“ V posledních letech také stoupl oproti minulosti počet různých besed s žáky na téma kyberšikana a bezpečnost kyberprostoru. V případě, že dítě je dobře informováno o možných rizicích, je pak schopné samo předcházet nepříjemnostem, lépe se s nimi vypořádat, nebo pomoci někomu jinému s jejich řešením.

2.2.4 INFORMOVANOST RODIČŮ

Informovanost rodičů je o to náročnější, že žijeme na pomezí dvou dob. Dnešní rodiče ještě studovali převážně v době, kdy internet nebyl rozšířený. Proto může být problémem, aby si uvědomovali na co se zaměřit při ochraně svých potomků. Pokud se sami rodiče vzdělávat nechtějí, nemusí být informováni dokonce vůbec. Většina těchto rodičů, kteří další vzdělávání odmítají, poté získávají informace pouze prostřednictvím bulvárních novin, či neobjektivních reportáží z televize, které se snaží spíše o senzaci než o vzdělání rodičů. Tito rodiče poté často dělají klasické chyby, jako zakazování přístupu k počítači, jako takovému. Dítě si tudíž hledá jiné příležitosti, jak se k internetu dostat a onen zákaz místo zlepšení situaci jen zhorší.

Rodiče, kteří se chtějí dále vzdělávat, prožívají v současné době šťastné období, z důvodu četných besed s odborníky, kde se dovědí nejen o nejnovějších rizicích číhajících na jejich potomky, ale také jak tyto problémy řešit. Tito odborníci navíc situaci nijak nepřibarvují jen pro senzaci, ale podávají objektivní informace. Další možnosti pro informování rodičů pak představují pomocné instituce, kterým je věnována další podkapitola.

2.3 POMOCNÉ INSTITUCE

Na českém území má v případě útoku oběť mnoho možností, na kterou pomocnou instituci se obrátit, nebo kde zjistit informace co dělat sama dál. Tyto instituce také podávají informace například učitelům, či rodičům jak útokům předcházet, nebo jak poznat oběť, která se nechce svěřit sama. Mezi tyto instituce spadá kromě Policie ČR, také Bílý kruh bezpečí, nebo Poradenská linka pro pedagogy. Pak také stránky, jako bezpečný internet nebo e-bezpečí.

2.3.1 POLICIE ČR

Na policii se obvykle obracejí až oběti, které mají jasno, jak postupovat, nebo sem byli odkázáni z jiných institucí. Policie poté případ prošetřuje podle právních předpisů a celá věc může dojít až k soudnímu řízení. V případě oznámení stalkingu musí například policie prokázat, že ke stalkingu skutečně došlo a že trval nejméně čtyři týdny. Dalo by se říci, že policejní řešení je poslední krajní možností, když všechna nekonfliktní řešení selhala.

Bohužel ani policie však často nemá moc možností, jak zasáhnout. V článku na serveru Aktualně.cz expert na internetovou kriminalitu, Karel Kuchařík odpověděl na otázku, jak velkou část práce detektivů tvoří právě kyberšikana a odpověděl následovně. *„Vlastně minimální, my jako policie v tom máme jen omezené možnosti. Za poslední dobu si nevybavuji, že bychom řešili tuto specifickou věc jako trestný čin. Většinou je to maximálně přestupek nebo ani to ne. V nejextrémnější podobě bychom do toho mohli zařadit třeba vyhrožování či pronásledování. (Stuchlíková, 2.1.2015)“* *„Případů internetové kriminality neustále přibývá - za první pololetí roku 2012 evidovala policie 1166 případů, v roce 2014 už to bylo 2276 případů. (Stuchlíková, 2.1.2015)“*

2.3.2 BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

Bílý kruh bezpečí je do roku 2014 fungující občanské sdružení, od roku 2015 zapsaný spolek, který si klade za cíl ochranu a pomoc obětem trestné činnosti a prevenci kriminality. Standartní služby jsou zdarma, jako nestandardní jsou označeny víkendové pobyty nebo doprovody k soudu. Každý klient bílého kruhu však musí počítat s tím, že organizace není zbavena odpovědnosti při podezření ze spáchání trestného činu a je povinna jej hlásit. Na tuto skutečnost je však klient upozorněn při prvním kontaktu. *(Principy poradenské činnosti, Bílý kruh bezpečí)*

2.3.3 PORADENSKÁ LINKA PRO PEDAGOGY

Poradenská linka pro pedagogy je poskytována pedagogicko-psychologickou poradnou ČR. Linka poskytuje poradenské služby školám, školským zařízením, pedagogickým pracovníkům, ale i žákům a jejich rodičům.

„Poradenská linka je určena primárně pedagogickým pracovníkům v rámci celé České republiky, kterým je nápomocna výlučně při řešení problémových výchovných situací týkajících se školního prostředí. Určena je zejména těm, kteří nemají možnost konzultovat problematické a dlouhodobé kritické situace, které se jim nepodařilo vyřešit svépomocí či najít podporu ve svém okolí, např. u vlastního školního psychologa.

Linka navíc shromažďuje kontakty na instituce, které mohou být školami využívány, jako jsou pedagogicko-psychologické poradny, psychologové a psychiatři, linky důvěry určené pro celou populaci, seznam specializovaných linek telefonické krizové pomoci, krizová centra a jiné.

Telefonická linka je zcela anonymní a je k dispozici na telefonním čísle 841 220 220

(zpoplatněno dle tarifních pásem v rámci České republiky) v pracovních dnech 8:00 - 16:00 (Poradenská linka pro pedagogy. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy).“

2.3.4 BEZPEČNÝ INTERNET

Stránka bezpečný internet se zabývá informováním širší veřejnosti, kterou rozděluje do několika kategorií. Zmíněnými kategoriemi jsou začínající uživatelé, kterým jsou objasněna základní rizika, se kterými se mohou na internetu potkat a jak se s nimi vyrovnat. Jde především o problematiku procházení webu úplným začátečníkem. Druhou kategorií je pokročilý uživatel, kterého stránka seznamuje s možnostmi nastavení jeho počítače tak, aby se nestal obětí útoků i při aktivnější práci s počítačem nebo aby byl schopen situaci vyřešit. Zmíněné návrhy pokročilému uživateli jsou mezi jinými zálohování dat nebo jejich šifrování pro větší bezpečnost. Kategorie rodiče se stává spíše rádčem rodičů, jak své děti správně chránit před riziky a jaká si stanovit s dětmi pravidla. Mimo jiné je zde zmíněno i pravidlo týkající se doby strávené u počítače, které bylo předmětem i této práce. V kategorii děti jsou přehledně a jednoduše podány základní pravidla, která by děti měla dodržovat v „Desateru bezpečného internetu“.

Desatero bezpečného internetu:

- „1. Nedávej nikomu adresu ani telefon. Nevíš, kdo se skrývá za monitorem na druhé straně.*
- 2. Neposílej nikomu, koho neznáš, svou fotografii a už vůbec ne intimní fotku neposílej ani kamarádovi nebo kamarádce - nikdy nevíš, co s ní může někdy udělat.*
- 3. Udržuj hesla (k e-mailu i jiné) v tajnosti, nesděluj je ani blízkému kamarádovi.*
- 4. Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární maily a vzkazy. Ignoruj je.*
- 5. Nedomlouvej si schůzku přes internet, aniž bys o tom řekl někomu jinému.*
- 6. Pokud narazíš na obrázek, video nebo e-mail, který tě šokuje, opusť webovou stránku.*
- 7. Svěř se dospělému, pokud tě stránky nebo něčí vzkazy uvedou do rozpaků, nebo tě dokonce vyděsí.*
- 8. Nedej šanci virům. Neotevírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.*
- 9. Nevěř každé informaci, kterou na internetu získáš.*
- 10. Když se s někým nechceš bavit, nebav se (bezpečnýinternet).*

Poslední kategorií, kterou stránka nabízí je kategorie pro učitele, kde jsou různé návrhy, jak poutavě seznámit žáky s problematikou. Jsou zde navržena témata k diskusi, nebo návrhy způsobů, jak podnítit debatu.

Ze serveru bezpečný internet poté vychází projekt „Seznam se bezpečně“. Tento projekt je podporován českým vyhledávačem seznam. Na stránce <http://www.seznamsebezpecne.cz/>. Projekt se zabývá tvorbou multimediálních materiálů spojených s prevencí kyberšikany. Děti nebo rodiče tak nemusí hledat informace v rozsáhlých textech, ale celou problematiku jim objasní poutavé a poučné video.

2.3.5 E-BEZPEČÍ

Stránka e-bezpečí je další z řady informujících stránek o rizicích na internetu. Hned na úvodní stránce je možné si zvolit z kategorií kyberšikana, kybergrooming, stalking a kyberstalking, sexting a dalších. U každé kategorie je vždy krátký popis obsahu a možnost

vzdělávat se v tomto ohledu, číst články nebo požádat o pomoc v případě, že jsme se dostali do obtížné životní situace, která souvisí s elektronickou komunikací. Po kliknutí na tlačítko „chci pomoc“ je uživatel přesměrován na stránku s formulářem. Tento formulář obsahuje povinné a nepovinné položky. Mezi nepovinné položky patří jméno a příjmení, telefon, odkaz na profil na facebook a skype nick. Povinnými údaji jsou naproti tomu e-mail, detailní popis problému, včetně ukázek komunikace, věk a město, kde oběť bydlí.
(*poradna.e-bezpečí*)

„Dostal/a jsi se do obtížné životní situace spojené s internetem či mobilními telefony? Někdo ti vyhrožuje, vydírá, zastrašuje a používá k tomu internet či mobilní telefon? Víš o kyberšikaně, kybergroomingu, sextingu, zneužití osobních údajů a dalších nebezpečích? Přemlouvá tě někdo prostřednictvím internetu či mobilního telefonu k osobní schůzce? Máš strach kontaktovat policii?

Neváhej a napiš do naší poradny! Pomůžeme ti! (poradna e-bezpečí)“

2.3.6 WEBRANGERS

Webrangers je projekt od společnosti google na stránce <http://www.webrangers.cz/>, který informuje širokou veřejnost o možnosti ochrany sama sebe a ostatních před riziky spojenými s využíváním internetu. Na úvodní stránce se nachází odkaz do 7 lekcí, které pojednávají o tématech jako tvorba bezpečného hesla, jak si poradit s kyberšikanou, nebo jak odhalit kybergroomera. Projekt dále dává šanci dětem vytvořit vlastní informační projekty. Zejména jsou užitečná krátká videa, která jsou svou délkou dvou minut ideální pro vrstevníky těchto tvůrců. Zásadní výhodou tohoto projektu je zároveň i fakt, že děti si sami hledají informace, které poté prezentují, čímž sami danou problematiku ovládnou.

2.3.7 KRAJE PRO BEZPEČNÝ INTERNET

Kraje pro bezpečný internet je projekt z roku 2015 prokazuje, že ochrana před riziky na internetu prochází pozitivním vývojem.

Stránka se postupně rozvíjí, jak svou velikostí, tak kraji, které zaštiťuje. Na úvodní stránce <http://www.kpbi.cz/> je možné si zvolit z několika kategorií. Každá kategorie je přizpůsobena uživateli, který ji volí. Jsou zde dvě kategorie určené zejména pro veřejnost „Pro děti a studenty“ a „Pro rodiče“. Kategorie pro děti a studenty je přizpůsobena tak, aby pomohla dětem předcházet útokům na ně a řešit případné útoky, se kterými se mohou

setkat. Kategorie pro rodiče vzdělává rodiče, jak odhalit, že jejich děti jsou oběťmi, jak je účinně chránit a jakých rizik by se měli obávat a předcházet jim. Mezi profesionálnější kategorie patří kategorie určené pro sociální pracovníky, učitele a policisty. Tyto kategorie představují možnost dalšího vzdělávání pro již zavedené pracovníky. Zejména v případě policistů, kteří procházejí v tomto ohledu minimálním vzděláváním je tato kategorie klíčová. V případě, že totiž policista má řešit případ kyberšikany, musí vědět, jak přistupovat k možné oběti, aby nedošlo k jejímu uzavření. Pro přístup do této kategorie je však nutné se registrovat. V každé z přístupných kategorií je závěrem zařazen kurz pro kontrolu nabytých znalostí nebo test, jaké znalosti už uživatel má.

2.3.8 ONLINEHELPLINE

Stránka <http://www.onlinehelpline.cz/> je specializovaná stránka zabývající se hlášením útoků a pomocí obětem kyberšikany.

„S čím Vám můžeme pomoci?“

Jsme jediná linka pomoci, specializující se na problematiku zneužívání Informačních technologií jako jsou internet, mobilní telefony, chytré mobilní telefony.

Poskytujeme pomoc dětem a mladistvým, kteří jsou ohroženi jevy jako je kyberšikana, grooming, stalking a jinými negativními jevy na internetu a v kyberprostoru, které mohou negativně ovlivnit jejich vývoj a zanechat trvalé následky.

Poskytujeme pomoc dospělým a seniorům, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci z důvodu užívání internetu a ICT technologií. (onlinehelpline)“ Jde o projekt z roku 2014, který zřejmě podle ukázky není pravidelně aktualizován. Z kapitoly 2.3.5. je totiž zřejmé, že již není jedinou institucí nabízející pomoc. Při prozkoumání ohlašovacího formuláře, však bylo zjištěno, že onlinehelpline vyžaduje méně povinných údajů pro odeslání hlášení. Což zvyšuje anonymitu oběti a její důvěru v tento nástroj.

3 NÁVRH VÝZKUMU

Výzkum prováděný v rámci této práce má poskytnout náhled do povědomí žáků základních škol o rizicích spojených s využíváním internetu a možnou ochranou před nimi. S ohledem na schopnost vyplňovat dotazník a relevantnost výsledků bylo rozhodnuto, že dotazníkové šetření se bude týkat žáků základních škol od šestého do devátého ročníku. Tuto skupinu považujeme za nejrizikovější, protože děti začínají s příchodem puberty projevovat větší zájem o opačné pohlaví a sexuální témata.

Kvantitativní výzkum byl zvolen z důvodu, že je možné s jeho pomocí získat širší náhled do problematiky. Jeho výsledky vycházejí z většího množství respondentů, než jakého by bylo možné docílit kvalitativním výzkumem, který by jistě v některých případech byl zajímavý.

V dotazníkovém šetření byla zvolena anonymní forma, kdy respondenti vyplnili pouze pohlaví a ročník. Předpokládá se, že děti budou odpovídat pravdivěji i na otázky, které by jim při neanonymním zpracování přišly příliš osobní. Těmito otázkami se rozumí dotazy na jejich interakci s ostatními uživateli internetu (např. zda je již někdo požádal o erotické fotografie sebe sama, nebo jak by na podobnou žádost reagovaly).

S ohledem na navázání kontaktu s dětmi, které byly postaveny před naprosto neznámý dotazník, bylo zvoleno jisté odstupňování otázek. Mezi prvními otázkami se proto vyskytly dotazy na naprosto neosobní pojmy. Děti odpovídaly, kdo je to kybergroomer a kyberstalker.

Po těchto neosobních otázkách se zdálo vhodné zařadit o něco osobnější otázky, zda děti mají účet na sociálních sítích a vše bylo vystupňováno až do již zmíněných otázek na osobní témata. Na závěr dotazníku byly zařazeny otázky, které řešily, jak by se děti v případě jejich šikany nebo jiných střetů s rizikem na internetu setkaly a odkud berou své znalosti těchto rizik. Nabízí se také možnost srovnání výsledků testů s vlastním hodnocením dětí, kdy respondenti vyplňovali, na pěti bodové známkové škále, známku, která reprezentovala, jejich vlastní pocit o jejich povědomí rizik na internetu.

V otázkách bylo vždy nabídnuto několik variant odpovědí. Žáci museli vyplnit všechny otázky až do čísla 15, která se ptala, zda mají děti účet na sociálních sítích a na jakých. Zde byla možnost doplnit i vlastní sociální síť pro případ, že by si z uvedených dítě nevybralo. V případě, že respondent neměl účet na žádné sociální síti, byl odkázán na otázku číslo 20,

otázky mezi 15. a 20. otázkou by pro tyto respondenty neměly smysl, protože se týkaly právě pohybu po sociální síti.

Záměrně byla u všech otázek eliminována odpověď nevíím, která se stává v případě vyplňování těchto dotazníků silným lákadlem pro respondenty, kteří by odpověděli jinak, ale protože nemají náladu číst, tak zvolí snadnou cestu v podobě zmíněné odpovědi.

Z důvodu zjednodušení vyplňování dotazníkového šetření na školách, kde se nedalo předpokládat, že dojde k přesunu celé třídy do počítačové učebny, byla zvolena papírová podoba dotazníku. Papírové provedení nicméně přineslo i nevýhody. Děti totiž v několika případech dotazník vyplnili špatně. Buď zvolili více odpovědí na místech, kde měli zvolit pouze jednu, nebo nevyplnili odpověď vůbec, přesto že byli o pravidlech vyplňování informováni. Špatně vyplnění dotazníky bylo nutné vyřadit.

Celé šetření bylo inspirováno výzkumem Kamila Kopeckého z roku 2014 „*Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2014*“. Kopecký zde šetřil, komu by se děti svěřily v případě, že by byly šikanované na internetu, co na internetu zveřejňují. Dalším předmětem výzkumu bylo, zda zveřejňují odhalené fotografie, na jakých sociálních sítích se pohybují a zda komunikují s neznámými lidmi (Kopecký, K. 2014). Oproti Kopeckého výzkumu řešil náš výzkum také orientaci dětí v pojmech, odkud získávají informace o rizicích nebo nejen za kým by šli děti v případě útoku, ale také jestli by se vůbec se svým problémem svěřily.

Výzkum byl proveden ex-post na dvou záměrně zvolených školách. První z nich bylo Gymnázium v Aši a druhou ZŠ v Železné Rudě. Obě školy byly zvoleny z důvodu dosažitelnosti a ochoty se zapojit. Na Gymnáziu v Aši byly dotazníky rozdány autorem, kterému bylo zástupcem ředitele školy umožněno vstoupit do několika vyučovacích hodin. V Železné Rudě byly dotazníky rozdány koordinátorem ICT.

Celý dotazník je k nahlédnutí v příloze k práci.

3.1 VÝZKUMNÁ ŘEŠENÍ

Pro ověření výsledků byla hledána vhodná statistická metoda. Vybrán byl test dobré shody chí-kvadrát, protože získaná data byla nominální. Metoda chí-kvadrát, byla vzhledem ke zkoumanému vzorku, vždy počítána na hladině významnosti 0,05. Výpočet je uveden v knize „*Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*“.

$$\chi^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O}$$

P = pozorovaná četnost

O = očekávaná četnost

Součástí knihy je i přiložená tabulka kritických hodnot, se kterými byly výsledky porovnávány. (Chráška, 2007)

3.2 KONKRÉTNÍ CÍLE ŠETŘENÍ

Základním cílem šetření je získat informace o vývoji přístupu k rizikům na internetu v průběhu základní školy. Jaké se nacházejí rozdíly v přístupu v jednotlivých ročnících. Cílem je také vysledování trendu, zda jsou děti opatrnější a zodpovědnější s přibývajícím věkem, nebo zda naopak ztrácí rodiče svůj vliv a děti jsou odvážnější. A zda s vyšším věkem děti lépe odpovídají na ryze vědomostní otázky ze začátku dotazníku.

Dalším z cílů je porovnání znalostí na výběrovém Gymnáziu v Aši se standardní základní školou v Železně Rudě. Cíl mohl být zvolen na základě průzkumů ŠVP obou škol. Bylo zjištěno, že obě školy mají výuku posílenou oproti nařízení RVP. Na Gymnáziu v Aši mají děti od šesté do deváté třídy každý rok jednu hodinu výuky informatiky. Největší důraz na práci s internetem je pak kladen v sedmém ročníku, kde patří mimo jiné mezi průřezová témata i osobnostní a sociální výchova ve spojení s informačními a komunikačními technologiemi. (*Gymnázium a střední odborná škola Aš. 2014*). V Železně Rudě pak mají podle svého ŠVP v šestých a sedmých třídách půl hodiny informatiky. V osmých a devátých třídách je pak výuka posílena a děti mají jednu hodinu. Stále však má škola hodiny informatiky posíleny oproti RVP. Bohužel škola v Železně Rudě nemá uvedeno ve svém ŠVP, kdy zkoumanou problematiku žáci probírají (*Základní škola a Mateřská škola Karla Klostermanna, příspěvková organizace. 2007*).

3.2.1 POROVNÁNÍ ZNALOSTÍ POJMŮ SPOJENÝCH S RIZIKY NA INTERNETU MEZI GYMNÁZIEM V AŠI A ZŠ V ŽELEZNÉ RUDĚ

Mají děti na základní škole v Železné Rudě stejné znalosti pojmů spojených s riziky na internetu, jako děti na nižším stupni vícelétého Gymnázia v Aši? Tento cíl výzkumu zkoumá porovnání odpovědí z obou škol na tyto otázky:

- Kdo je to kybergroomer?
- Kdo je to kyberstalker?
- Co je to zrcadlení (anglicky mirroring)?
- Co je to luring?

3.2.2 VÝVOJ ZNALOSTÍ POJMŮ SPOJENÝCH S RIZIKY NA INTERNETU

Jsou děti na druhém stupni základních škol s přibývajícím věkem znalejší pojmů spojených s rizikem pohybu na internetu? Tento cíl výzkumu zkoumají otázky:

- Kdo je to kybergroomer?
- Kdo je to kyberstalker?
- Co je to zrcadlení (anglicky mirroring)?
- Co je to luring?

3.2.3 VÝVOJ PŘÍSTUPU K RIZIKŮM NA INTERNETU V PRŮBĚHU ZÁKLADNÍ ŠKOLY

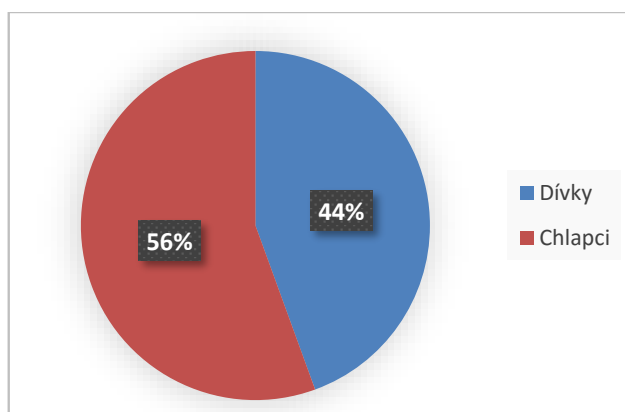
Jsou děti na druhém stupni základních škol s přibývajícím věkem opatrnější v přístupu k rizikům spojených s používáním internetu? Tento cíl výzkumu zkoumají otázky:

- Využíváte veřejný chat?
- Sešli byste se někdy s někým, koho jste poznali na internetu?
- Jak byste zareagovali, pokud by vás váš internetový kamarád pozval na výlet pod stan?
- Jak byste zareagovali, kdyby vás váš internetový kamarád požádal o vaše erotické fotografie?
- Přidáváte si na sociální síti i lidi, které osobně neznáte?
- Jaké vlastní fotografie vkládáte na sociální sítě?

4 ANALÝZA PROVEDENÉHO PRŮZKUMU

Celkový počet respondentů, jejichž dotazník bylo možno využít, se po dokončení výzkumu zastavil na 162 dotazovaných jedincích napříč ročníky, pohlavími a ve dvou rozdílných školách. Na ašském Gymnáziu byl vzorek rozsáhlejší a činil 96 dětí. Na ZŠ v Železné Rudě, čítal vzorek 66 respondentů. Bohužel 5 dotazníků z celkového počtu nebylo možné použít, protože dotazovaní buď nevyplnili všechny otázky, nebo u otázek, které vyžadovali pouze jednu odpověď, zaškrtnli více možností. Nejčastější chybou se stalo nevyplnění některé z prvních čtyř otázek, které se týkaly znalostí pojmů luring, kybergroomer, kyberstalker a mirroring, přesto že bylo dětem připomínáno, že v případě, že správnou odpověď neznají, mají vyplnit odpověď, která jim přijde nejpravděpodobnější. Těchto pět dotazníků již v grafu ani v počtech dotazníků nefiguruje. Celkový počet dotazníků i s nepoužitelnými tedy byl 167.

Procentuální zastoupení pohlaví znázorňuje graf 1.

Graf 1 Procentuální zastoupení pohlaví (n=162) (Zdroj: vlastní)

	Dívky	Chlapci
Gymnázium v Aši	45	51
ZŠ v Železné Rudě	27	39

Tabulka 1 Zastoupení chlapců a dívek v jednotlivých školách (Zdroj: vlastní)

4.1 POROVNÁNÍ ZNALOSTÍ POJMŮ SPOJENÝCH S RIZIKY NA INTERNETU MEZI GYMNÁZIEM V AŠI A ZŠ V ŽELEZNÉ RUDĚ

Část výzkumu porovnání znalostí pojmů spojených s riziky na internetu mezi Gymnáziem v Aši a ZŠ v Železné Rudě se zabývá rozdíly mezi běžnou základní školou a výběrovým Gymnáziem v Aši. Z důvodu nemoci bylo na Ašském Gymnáziu o něco více respondentů,

nicméně je možné i přes absenci vysledovat úroveň znalostí pojmů souvisejících s kyberšikanou na jednotlivých školách. Budeme se zde věnovat souhrnným výsledkům z obou škol na jednotlivé otázky.

- H_0 = Děti mají v obou školách statisticky stejné znalosti pojmů souvisejících s kyberšikanou
- H_A = Děti nemají v obou školách statisticky stejné znalosti pojmů souvisejících s kyberšikanou

4.1.1 KYBERGROOMER

Vědomostní otázka na pojem kybergroomer byla zařazena na první místo z důvodu mírnějšího, ne tak osobního startu dotazníku. Na otázku dostaly děti čtyři možnosti, kdy žádná z odpovědí nebyla „nevím“. Děti byly upozorněny, že kdyby nevěděly správnou odpověď jistě, tak mají označit odpověď, která jim připadá nejpravděpodobnější. Za správnou odpověď jsme považovali: „Člověk, který se snaží získat důvěru jím vybraných internetových přátel a sejít se s nimi.“. Zbytek odpovědí v příloženém dotazníku v otázce číslo 3.

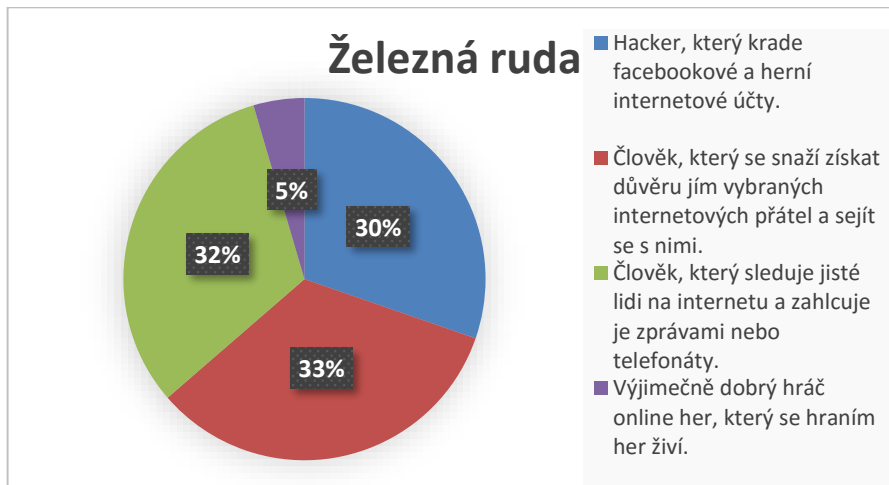
- H_0 = Znalost pojmu kybergroomer dětmi na ZŠ v Železné Rudě se statisticky významně neliší od znalostí dětí na Gymnáziu v Aši.
- H_A = Znalost pojmu kybergroomer dětmi na ZŠ v Železné Rudě se statisticky významně liší od znalostí dětí na Gymnáziu v Aši

Groomer skutečně	Správně	Špatně	Celkem
Aš	40	56	96
Železná Ruda	22	44	66
Celkem	62	100	162

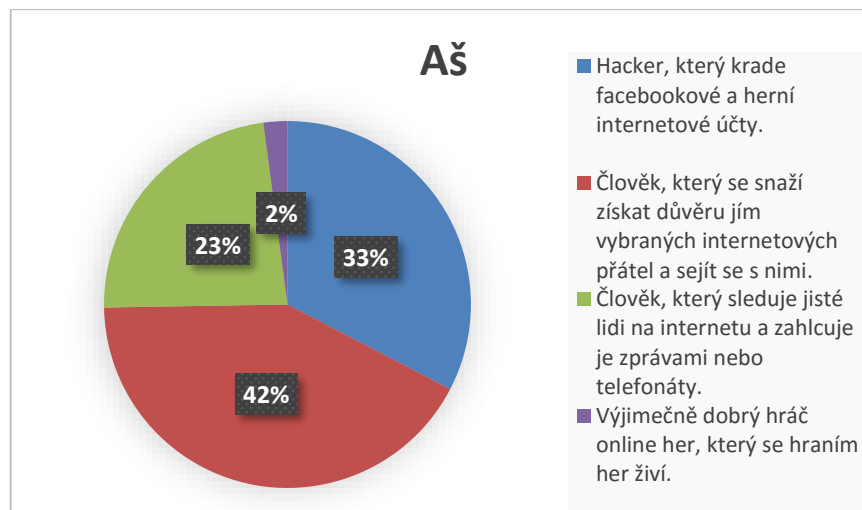
Tabulka 2 Pozorovaná četnost porovnání kybergrooming (Zdroj: vlastní)

Ze získaných dat zjišťujeme, že děti z ašského Gymnázia odpovídali téměř o deset procent častěji správně, než děti ze železné rudy. Jednotlivé situace vidíme na grafech 2 a 3. Avšak poté jsme sloučili špatné odpovědi do jednoho celku. Na srovnání výsledků škol jsme využili metody vyhodnocování pomocí výpočtu Chí-kvadrát a bylo zjištěno, že na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti vyjde hodnota menší než je kritická hranice.

Kritická hranice je v tomto případě stanovena na 3,841 a získaný výsledek je 1,14967741. Ze srovnání vyplývá, že je potvrzena nulová hypotéza a tedy, že školy v testu dopadly stejně.

Graf 2 Porovnání (kybergroomer) (n=66) (Zdroj: vlastní)

Graf 3 Porovnání (kybergroomer) (n=96) (Zdroj: vlastní)

4.1.2 KYBERSTALKER

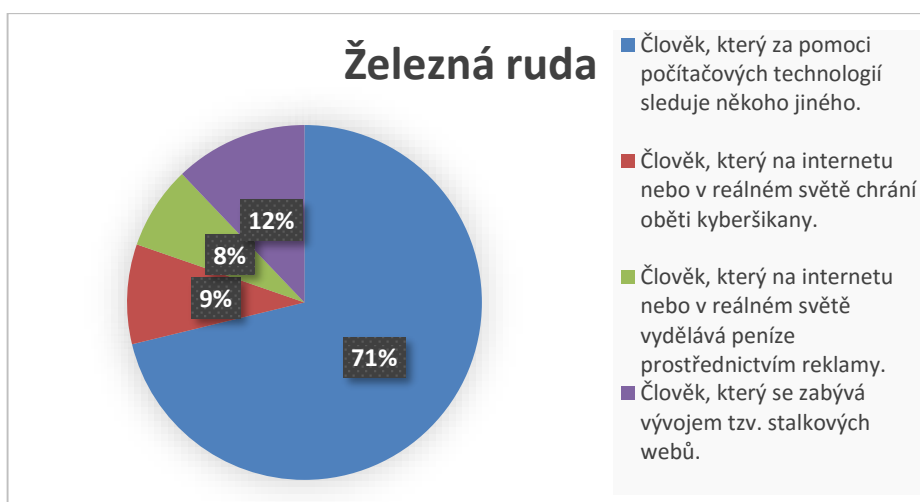
Otázka na téma kyberstalker byla obsahem čtyř vědomostních otázek. Opět nebyla do možností zařazena odpověď nevím, takže děti byly nuceny si vybrat alespoň typem nejlepší odpověď. Za správnou odpověď jsme považovali: „Člověk, který za pomoci počítačových technologií sleduje někoho jiného.“. Zbytek odpovědí v přiloženém dotazníku v otázce číslo 4.

- H_0 = Znalost pojmu kyberstalker dětmi na ZŠ v Železně Rudě se statisticky významně neliší od znalostí dětí na Gymnáziu v Aši.
- H_A = Znalost pojmu kyberstalker dětmi na ZŠ v Železně Rudě se statisticky významně liší od znalostí dětí na Gymnáziu v Aši

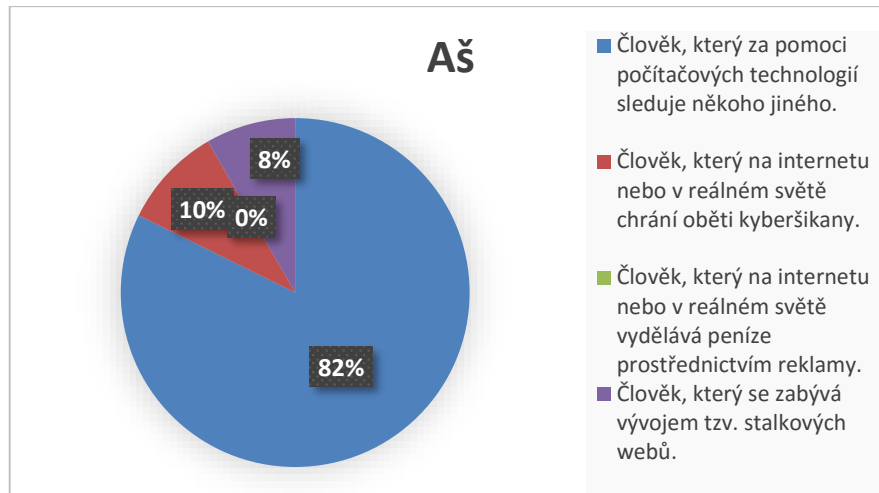
stalker skutečně	Správně	Špatně	Celkem
AŠ	79	17	96
Železná Ruda	47	19	66
Celkem	126	36	162

Tabulka 3 Pozorovaná četnost porovnání kyberstalking (Zdroj: vlastní)

Při porovnání odpovědí na otázku, kdo je to kyberstalker opět procentuálně předčilo Gymnázium v Aši, železnorudskou základní školu. Nicméně obě školy dosáhly vysokých procent správných odpovědí. Přesto však došlo ke sloučení špatných odpovědí a srovnání škol pomocí metody Chí-kvadrát. Tato metoda nám vrátila výsledek 2,777800325 což odpovídá na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti číslu 3,841. Porovnání kritické a získané hodnoty ukázalo, že není statisticky významný rozdíl mezi školou v Železně Rudě a Gymnáziem v Aši, čili byla potvrzena nulová hypotéza.

Graf 4 Porovnání (kyberstalker) (n=66) (Zdroj: vlastní)

Graf 5 Porovnání (kyberstalker) (n=96) (Zdroj: vlastní)

4.1.3 ZRCADLENÍ (ANGLICKY MIRRORING)

Znalost pojmu zrcadle a jeho obsahu může přímo pomoci dětem při komunikaci s útočníkem, který tuto techniku používá. V případě, že dítě pozná používání techniky zrcadlení, může okamžitě podniknout kroky proti útočníkovi v podobě ukončení komunikace, či oznámení tohoto jednání rodičům. Obsah této techniky je vysvětlen v kapitole 1.1.5 Kybergrooming, konkrétně pak v podkapitole Postup kybergroomera. Za správnou odpověď jsme považovali: „Záměrné tvrzení, že má útočník stejné zájmy, jako oběť.“. Zbytek odpovědí v příloženém dotazníku v otázce číslo 5.

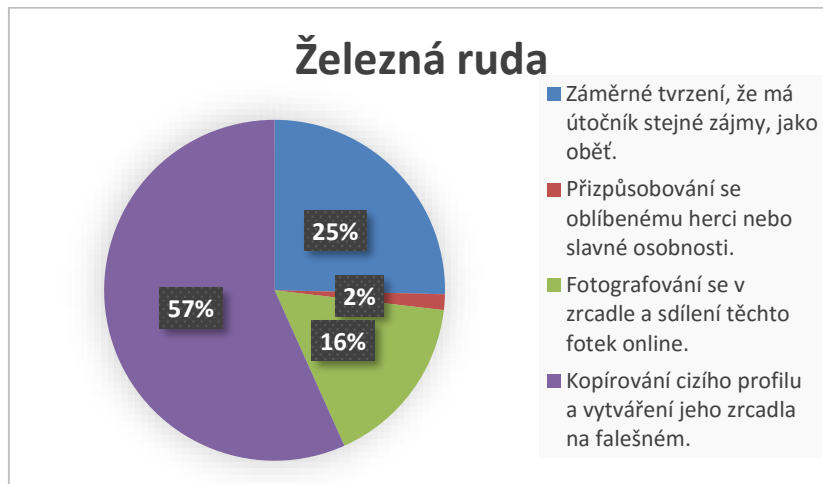
- H_0 = Znalost pojmu zrcadlení dětmi na ZŠ v Železně Rudě se statisticky významně neliší od znalostí dětí na Gymnáziu v Aši.
- H_A = Znalost pojmu zrcadlení dětmi na ZŠ v Železně Rudě se statisticky významně liší od znalostí dětí na Gymnáziu v Aši

Mirroring skutečně	Správně	Špatně	Celkem
Aš	24	72	96
Železná Ruda	16	50	66
Celkem	41	121	162

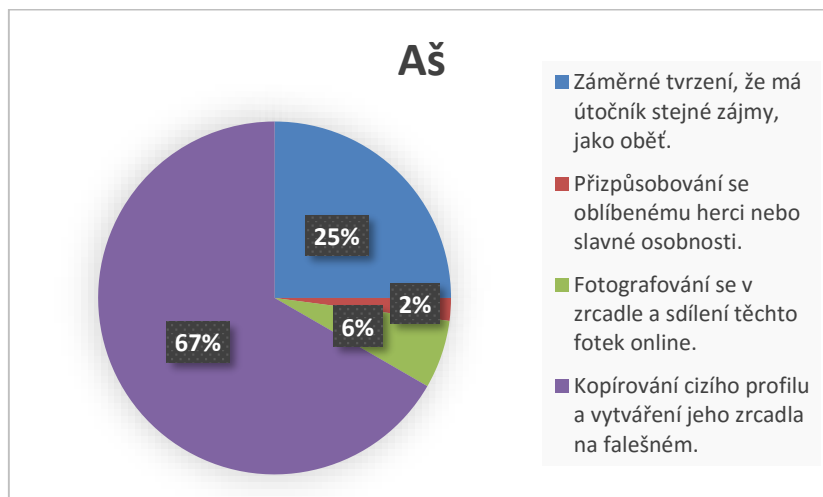
Tabulka 4 Pozorovaná četnost porovnání mirroring (Zdroj: vlastní)

V porovnání znalosti, co je to mirroring, skončily v četnosti správných odpovědí obě školy stejně. Nicméně na ašském Gymnáziu byla menší roztržitost volených možností. Děti v Železně rudě tedy volili více různým odpovědí, zatímco v Aši se většina dětí rozhodla pro možnost, že jde o falešný profil a druhá velká skupina, volila možnost správnou. Výsledky

jednotlivých škol jsou k nahlédnutí na grafech 6 a 7. Výsledky byly opět podrobeny součtu špatný odpovědí do jedné skupiny a srovnání pomocí metody chí-kvadrát. Hodnota chí-kvadrát byla rovna číslu 0,012071535. Tato hodnota byla srovnána s tabulkou kritických hodnot na hladině významnosti 0,05 s jedním stupněm volnosti. Z porovnání čísel 3,841 a 0,012071535 vyplývá, že je platná nulová hypotéza, že mají děti stejné znalosti ve zkoumané oblasti.

Graf 6 Porovnání (mirroring) (n=66) (Zdroj: vlastní)

Graf 7 Porovnání (mirroring) (n=96) (Zdroj: vlastní)

4.1.4 LURING

Ne úplně známý pojem luring je opět vysvětlen v kapitole 1.1.5 Kybergrooming konkrétně v podkapitole Postup kybergroomera.

Děti jsou obvykle luring schopny odhalit, aniž by věděli, že má tento postup zmíněný název, a to díky rodinné výchově. Většina rodičů klasicky své děti nabádá, aby se nebavily s cizími

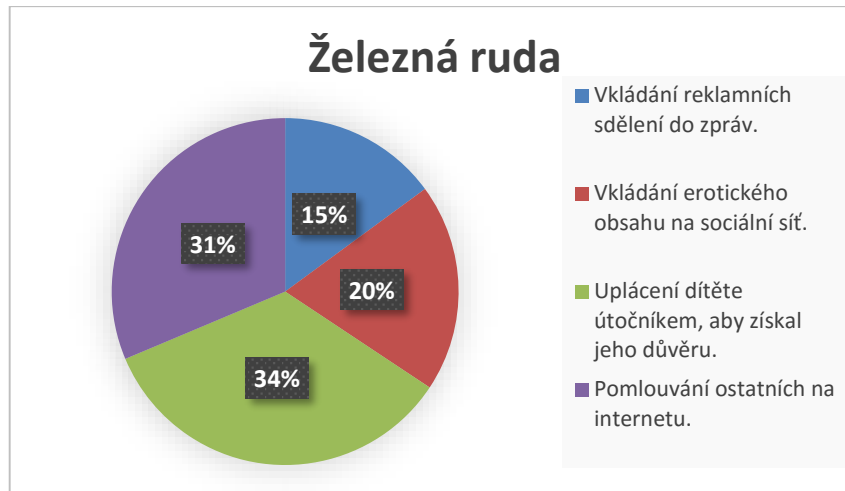
lidmi a nic si od nich nebrali. Tato kapitola však pojednává o jejich znalostech v uvedené problematice, takže je pro nás klíčové, zda znají i onen pojem. Za správnou odpověď jsme považovali: „Uplácení dítěte útočník, aby získal jeho důvěru.“ Zbytek odpovědí v přiloženém dotazníku v otázce číslo 6.

- H_0 = Znalost pojmu luring dětmi na ZŠ v Železné Rudě se statisticky významně neliší od znalostí dětí na Gymnáziu v Aši.
- H_A = Znalost pojmu luring dětmi na ZŠ v Železné Rudě se statisticky významně liší od znalostí dětí na Gymnáziu v Aši

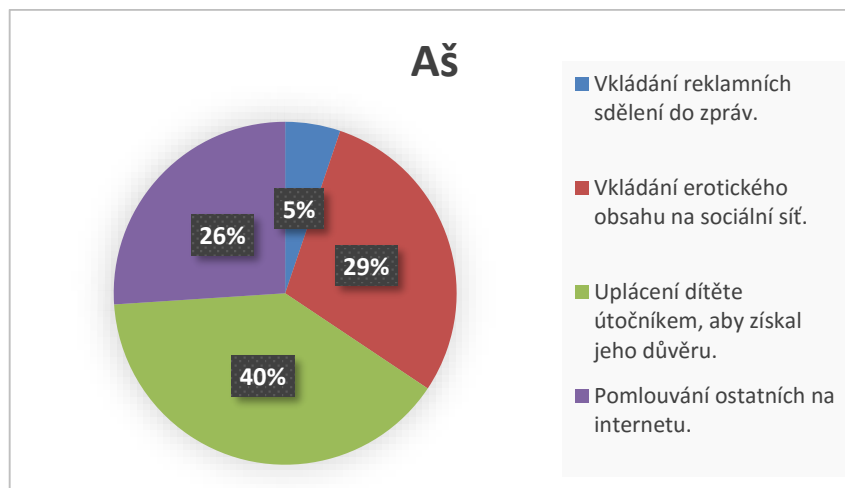
Luring skutečně	Správně	Špatně	Celkem
Aš	38	58	96
Železná Ruda	23	43	66
Celkem	61	101	162

Tabulka 5 Pozorovaná četnost porovnání luring (Zdroj: vlastní)

V této otázce dopadla s ohledem na počet správných odpovědí procentuálně hůře škola v Železné Rudě. Tato skutečnost může být způsobena tím, že na ašském Gymnáziu získávají děti informace o rizicích na internetu ne jen z internetu, od rodičů nebo ze školy, ale zároveň z pořádaných přednášek na toto téma. Na těchto přednáškách mohly děti přijít do styku s hlubší problematikou, než s jakou se mohou setkat v běžných hodinách informatiky. Data byla dále pro detailnější srovnání podrobena součtu všech špatných odpovědí do jednoho souboru a následnému srovnání pomocí metody chí-kvadrát. Výpočtem jsme získali číslo 0,373500465, které jsme srovnali s kritickou hodnotou na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti. Ze srovnání kritické hodnoty 3,841 a našeho výsledku vyplývá, že je platná nulová hypotéza, tedy že děti na základní škole v Železné Rudě mají stejné znalosti pojmu luring, jako děti na Gymnáziu v Aši.

Graf 8 Porovnání (luring) (n=66) (Zdroj: vlastní)

Graf 9 Porovnání (luring) (n=96) (Zdroj: vlastní)

4.1.5 ZÁVĚR

Všechny dílčí nulové hypotézy byly ve všech částech šetření potvrzeny. Je proto možné tvrdit, že není statisticky významný rozdíl mezi znalostmi pojmů v oblasti kyberšikany na ZŠ v Železné Rudě a na Gymnáziu v Aši, což potvrdilo nulovou hypotézu. Zároveň se v našem případě vyvrátilo časté tvrzení, že děti z gymnázií jsou lépe připraveny na možná rizika a kvalitněji vzdělávány.

4.2 VÝVOJ ZNALOSTÍ Z OBLASTI KYBERŠIKANY S PŘIBÝVAJÍCÍM VĚKEM

Tato podkapitola se věnuje vývoji znalostí z oblasti kyberšikany dětmi. Vzhledem k zjištění, že ZŠ v Železné Rudě se ve zkoumané problematice statisticky neliší od Gymnázia v Aši, bylo možné jejich výsledky sloučit a zkoumat vývoj jednotlivých ročníků dohromady. Toto sloučení nabízí širší pohled na celý vývoj znalostí dětí, než kdyby byl zkoumán a porovnáván

pouze vzorek jedné školy. Vývoj je monitorován dotazníkovým šetřením provedeným celkem v osmi třídách na dvou školách. Pro získání komplexního náhledu byly výsledky jednotlivých ročníků vždy sloučeny a nyní se budeme zabývat pouze vývojem znalostí, bez ohledu na školu či pohlaví. Z výsledků se dá vyvodit, jak moc jsou děti v ohrožení, protože čím více toho děti budou vědět, tím menší riziko jim hrozí. Mohou pak sami odhalit hrozící nebezpečí a vyhnout se jim, nebo je efektivně řešit. Hypotézou je, že s přibývajícím věkem budou děti lépe informovány a odpoví tedy správně na vědomostní otázky.

- H_0 = Děti nebudou s přibývajícím věkem lépe informovány a odpoví tedy správně na vědomostní otázky.
- H_A = Děti budou s přibývajícím věkem lépe informovány a odpoví tedy správně na vědomostní otázky.

4.2.1 KYBERGROOMER

Za správnou odpověď jsme považovali: „Člověk, který se snaží získat důvěru jím vybraných internetových přátel a sejít se s nimi.“. Zbytek odpovědí v přiloženém dotazníku v otázce číslo 3.

- H_0 = Odpovědi dětí se nijak nebudou lišit mezi nižším a vyšším ročníkem.
- H_A = Odpovědi dětí se budou lišit mezi nižším a vyšším ročníkem.

V šestých třídách odpověděla většina dětí špatně. Nejčastější odpovědí byla možnost, že kybergroomer je hacker, který krade facebookové a herní účty. Může to být způsobeno tím, že ještě v hodinách informatiky nebyla problematika rizik spojených s využíváním internetu zařazena a děti jednoduše musely typovat a zvolili zřejmě problematiku, která je tíží nejvíce. Druhou nejčastější odpovědí byla možnost, že jde o člověka, který vybrané oběti sleduje na internetu a zahluje je telefonáty a zprávami. Nejméně často odpovědí poté byla odpověď, že jde o výjimečně dobrého hráče online her, který se hraním živí.

Situace v sedmých třídách je podobná, jako v šestých. Děti stále ve velké míře myslí, že kybergroomer krade facebookové účty a zahluje oběti nevyžádanými zprávami. Nicméně se zvýšil i počet správných odpovědí a možnost, že jde o výjimečně dobrého hráče, již nezvolil nikdo.

Rozdíl mezi šestou a sedmou třídou byl prozkoumán i pomocí statistického výpočtu chí-kvadrát. Špatné odpovědi byly u jednotlivých tříd sloučeny do jednoho souboru a pomocí statistického výpočtu jsme získali číslo 1,47129622550144. Toto číslo jsme porovnali na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti s kritickou hodnotou 3,841. Z porovnání získaných dat vyplynulo, že není statisticky významný rozdíl mezi šestou a sedmou třídou. Tedy byla potvrzena nulová hypotéza, že nedochází k vývoji znalostí s vyšším ročníkem.

Groomer skutečně	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	5	28	33
7. Ročník	11	30	41
Celkem	16	58	74

Tabulka 6 Vývoj znalostí kybergroomer 6. - 7. ročník (Zdroj: vlastní)

V osmých třídách se situace dramaticky změnila, zřejmě vlivem zařazení zkoumané problematiky do hodin informatiky. Většina dětí zvolila nyní správnou odpověď. Na druhou stranu se objevili dva chlapci, kteří opět zvolili možnost výjimečně dobrého hráče online her.

Rozdíl mezi sedmými a osmými třídami byl prozkoumán pomocí statistického výpočtu chí-kvadrát. Opět došlo ke sloučení špatných odpovědí do jednoho souboru. Z výpočtu jsme získali číslo 6,693605317, které jsme porovnali na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti s kritickou hodnotou 3,841. Porovnání tentokrát vyvrátilo nulovou hypotézu, že znalosti dětí zůstávají s vyšším ročníkem stejné. Ze získaných dat bylo poté možno usoudit, že došlo ke zlepšení znalostí oproti předchozím ročníkům.

Groomer skutečně	Správně	Špatně	Celkem
7. Ročník	11	30	41
8. Ročník	23	19	42
Celkem	34	49	83

Tabulka 7 Vývoj znalostí kybergroomer 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)

V devátých třídách už zůstává situace beze změn. Došlo pouze k malému odlivu dětí od ostatních možností k odpovědi popisující zloděje facebookových účtů, což může být způsobeno časovým odstupem od výuky zkoumané problematiky.

Rozdíl mezi osmou a devátou třídou byl zkoumán pomocí metody chí-kvadrát. Došlo ke sloučení špatných odpovědí v jednotlivých třídách do jednoho souboru. Z výpočtu testu dobré shody poté vyšlo číslo 0,199546485, které bylo srovnáno na hladině významnosti

0,05 při jednom stupni volnosti s kritickou hodnotou 3,841. Výsledky potvrzují nulovou hypotézu, že s vyšším ročníkem zůstávají znalosti stejné.

Groomer skutečně	Správně	Špatně	Celkem
8. Ročník	23	19	42
9. Ročník	23	23	46
Celkem	46	42	88

Tabulka 8 Vývoj znalostí kybergrooming 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)

Ze získaných výsledků lze vysledovat, že v otázce kybergroomera potvrzují vyřčenou hypotézu, že dochází k vývoji znalostí s vyšším ročníkem. Nejlépe odpovídali na tuto otázku v osmých třídách, což může být způsobeno probíráním daného tématu v hodinách informatiky. Právě v osmých třídách dochází ve výsledcích k výrazné změně v podobě nárůstu správných odpovědí. V deváté třídě pak situace spíše stagnuje.

4.2.2 KYBERSTALKER

Za správnou odpověď jsme považovali: „ Člověk, který za pomoci počítačových technologií sleduje někoho jiného.“. Zbytek odpovědí v přiloženém dotazníku v otázce číslo 4.

- H_0 = Odpovědi dětí se nijak nebudou lišit mezi nižším a vyšším ročníkem.
- H_A = Odpovědi dětí se budou lišit mezi nižším a vyšším ročníkem.

V šestých třídách na tuto otázku odpověděla většina respondentů správně a zvolila možnost, že jde o člověka, který pomocí internetových technologií sleduje svou oběť. Druhou nejčastější odpovědí, byla možnost, že jde o člověka, který chrání oběti kyberšikany. Pouze jeden z žáků šestých tříd pak zvolil možnost, že kyberstalker je člověk, který vydělává peníze na internetu pomocí reklamy. Děti v šestých třídách tedy můžeme označit, jako převážně znalé pojmu kyberstalker.

V sedmých třídách děti volily převážně správnou možnost. Špatnou možnost zde zvolilo jen malé procento respondentů.

Rozdíl mezi šestou a sedmou třídou byl zkoumán pomocí metody chí-kvadrát. Špatné odpovědi byly sloučeny v jednotlivých třídách do jednoho souboru. Z výpočtu jsme získali číslo 4,657517956, které jsme na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti porovnali s kritickou hodnotou 3,841. Porovnání vyvrátilo nulovou hypotézu o tom, že

s vyšším ročníkem nedojde ke změně znalostí souvisejících se zkoumaným tématem. Ze získaných dat pak lze říci, že došlo ke zlepšení znalostí ve zkoumané oblasti.

Stalker skutečně	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročníky	17	16	33
7. Ročníky	31	10	41
Celkem	48	26	74

Tabulka 9 Vývoj znalostí kyberstalking 6. - 7. Ročníky (Zdroj: vlastní)

V osmých třídách už dochází pouze k nárůstu správných odpovědí. Možnost, že jde o člověka, který na internetu vydělává peníze pomocí reklamy, zde již nevyužil žádný z respondentů.

Data získaná ze sedmých a osmých tříd byla podrobena zkoumání metodou chí-kvadrát a došlo ke sloučení špatných odpovědí do jednoho souboru. Z výpočtu jsme poté získali číslo 2,184347316, které jsme porovnali na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti s kritickou hodnotou 3,841. Z porovnání vyplynulo, že výsledky potvrzují nulovou hypotézu, totiž že nedošlo k statisticky významné změně mezi zkoumanými ročníky.

Stalker skutečně	Správně	Špatně	Celkem
7. Ročník	31	10	41
8. Ročník	37	5	42
Celkem	68	15	83

Tabulka 10 Vývoj znalostí kyberstalking 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)

V devátých třídách se dále o jedno procento zvýšil počet správných odpovědí.

Rozdíl mezi osmou a devátou třídou byl opět přezkoumán pomocí metody chí-kvadrát a došlo k součtu špatných odpovědí. Z výpočtu vyplynulo číslo 0,023358284, které jsme porovnali na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti s hodnotou 3,841. Z porovnání vyplynulo, že data potvrzují nulovou hypotézu, která tvrdí, že s vyšším ročníkem nedochází k vývoji znalostí ve zkoumané oblasti.

Stalker skutečně	Správně	Špatně	Celkem
8. Ročníky	37	5	42
9. Ročníky	41	5	46
Celkem	78	10	88

Tabulka 11 Vývoj znalostí kyberstalking 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)

Ze získaných výsledků lze usoudit, že pojem kyberstalker je podstatně známější, než kybergroomer. Správně totiž odpovídali i žáci šestých tříd, kteří v minulé otázce odpovídali

špatně. Nicméně i u tohoto pojmu je možné si všimnout jistého vývoje znalostí a to především při porovnání šestých a sedmých tříd.

4.2.3 ZRCADLENÍ (ANGLICKY MIRRORING)

Za správnou odpověď jsme považovali: „Záměrné tvrzení, že má útočník stejné zájmy, jako oběť.“. Zbytek odpovědí v příloženém dotazníku v otázce číslo 5.

- H_0 = Mezi vyšším a nižším ročníkem není statisticky významný rozdíl ve znalosti pojmu zrcadlení.
- H_A = Mezi vyšším a nižším ročníkem je statisticky významný rozdíl ve znalosti pojmu zrcadlení.

V šestých třídách pojem zrcadlení dle výsledků zná téměř třetina respondentů. Většina žáků se však domnívá, že zrcadlení je kopírování cizího účtu na sociální síti a vytváření jeho zrcadla na falešném účtu. Navzdory rozšířenému termínu „selfie“ děti často využili, také možnosti, že jde o fotografování sebe sama v zrcadle. Děti v šestých třídách by tedy převážně byly ohroženy touto základní kybergroomerovskou technikou a v bezpečí tedy rozhodně nejsou.

Sedmé třídy přinesly výrazné zhoršení a odklon k nabízené špatné odpovědi, že jde o kopírování cizího účtu. Nově však žádný z respondentů nevyužil odpověď, že jde o přizpůsobování se oblíbenému herci nebo slavné osobnosti. Přesto však procento dětí se správnou odpovědí kleslo.

Získaná data byla podrobena statistické metodě chí-kvadrát a došlo ke sloučení špatných odpovědí do jedné kategorie. Z výpočtu jsme získali číslo 0,622284157, který jsme porovnali s kritickou hodnotou na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti. Porovnání s kritickou hodnotou 3,841 ukázalo, že došlo k potvrzení nulové hypotézy a není mezi šestou a sedmou třídou žádný statisticky významný rozdíl.

Mirroring skutečně	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	9	24	33
7. Ročník	8	33	41
Celkem	17	57	74

Tabulka 12 Vývoj znalostí mirroring 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní)

Osmé třídy představují další nárůst špatných odpovědí směrem k možnosti kopírování cizího profilu. Dochází, ale také k nárůstu respondentů, kteří zvolili správnou odpověď,

nicméně jde stále o dost malou skupinu lidí. Ani v osmých třídách tedy nedošlo k zvratu, jako v předchozích otázkách. Je možné předpokládat, že mirroring je tedy opomíjeným tématem v hodinách informatiky.

Statisticky významný rozdíl nebyl potvrzen ani výpočtem chí-kvadrát. Po sloučení špatných odpovědí do jedné kategorie došlo k výpočtu. Výsledek byl roven číslu 0,524212112, který jsme porovnali na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti s kritickou hodnotou 3,841. Porovnání opět potvrdilo nulovou hypotézu, že nedošlo k žádnému vývoji znalostí v oblasti mirroringu.

Mirroring skutečně	Správně	Špatně	Celkem
7. Roční	8	33	41
8. Ročník	11	31	42
Celkem	19	64	83

Tabulka 13 Vývoj znalostí mirroring 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)

V devátých třídách došlo k malému, konkrétně dvou procentnímu nárůstu správných odpovědí. Špatná odpověď v podobě kopírování profilu, však narostla o procenta čtyři. Děti tedy stále ve velké míře netuší co to mirroring je.

Rozdíl mezi osmými a devátými třídami opět nebyl po sloučení špatných odpovědí potvrzen ani statistickým výpočtem chí-kvadrát. Výpočtem jsme získali výsledek 0,000121869, který jsme porovnali s kritickou hodnotou na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti. Porovnání našeho výsledku s kritickou hodnotou 3,841 potvrdilo nulovou hypotézu o tom, že nedochází k vývoji znalostí mezi vyšším a nižším ročníkem.

Mirroring skutečně	Správně	Špatně	Celkem
8. Ročník	11	31	42
9. Ročník	12	34	48
Celkem	24	65	88

Tabulka 14 Vývoj znalostí mirroring 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)

Z uvedených výsledků je možné vyčíst, že děti neprocházejí výrazným vývojem v oblasti znalosti pojmu zrcadlení. Tuto skutečnost je možné přikládat tomu, že není tento pojem tak známý a je možné, že ani někteří učitelé v hodinách informatiky tento pojem nezmiňují a neřeší. Všechny odpovědi pak toto tvrzení potvrdily potvrzením nulové hypotézy. Děti jsou díky tomu vystaveny možným útokům, kterých si v prvních chvílích ani nevšimnou. Následky situace, kterou výsledky odhalily, mohou být v případě útoku katastrofální.

4.2.4 LURING

Za správnou odpověď jsme považovali: „Uplácení dítěte útočník, aby získal jeho důvěru.“. Zbytek odpovědí v příloženém dotazníku v otázce číslo 6.

- H_0 = Odpovědi dětí se nijak nebudou lišit mezi nižším a vyšším ročníkem.
- H_A = Odpovědi dětí se budou lišit mezi nižším a vyšším ročníkem.

V šestých třídách zvolila něco málo přes třetinu respondentů správnou odpověď, a sice že se jedná o uplácení dítěte za účelem získání jeho důvěry. Shodný počet dětí pak volilo, že jde o vkládání erotického obsahu na sociální síť, nebo pomlouvání ostatních na internetu. Jen malá skupina respondentů pak zvolila odpověď, že jde o vkládání reklamních sdělení do zpráv. Poměrně vysokou míru odpovědí, že jde o pomlouvání, přisuzujeme tomu, že se tento nešvar na internetu a v životě velice často objevuje a děti se tak tomuto častému jevu pokusily dát název. Podobná situace je s erotickým obsahem na sociálních sítích, který je vkládán obvykle ostatními uživateli nevědomě díky viru v počítači. Děti v šestých třídách však ukázaly, že v poměrně velké míře vědí, co to luring je.

V sedmých třídách vidíme jistý nárůst správných odpovědí, zejména na úkor volby špatné možnosti, že jde o vkládání reklamních sdělení do zpráv. Stále však zůstává stejně početná skupina lidí, která se domnívá, že jde o vkládání erotického obsahu na sociální síť. V případě odpovědí, že jde o pomlouvání ostatních na internetu, došlo dokonce k nárůstu.

Šesté a sedmé třídy byly také srovnány pomocí chí-kvadrátu, který nám dal číslo 0,431082443. Po výpočtu došlo k porovnání na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti s kritickou hodnotou 3,841. Toto porovnání potvrdilo nulovou hypotézu o tom, že není mezi vyšším a nižším ročníkem rozdíl ve znalosti pojmu luring.

Luring skutečně	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	12	21	33
7. Ročník	18	23	41
Celkem	30	44	74

Tabulka 15 Vývoj znalostí luring 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní)

V osmých třídách se situace dramaticky nemění. Pouze se prohodila procentuální volba možností o erotickém obsahu a pomlouvání. V osmých třídách se děti domnívají častěji, že jde o erotický obsah. Je možné, že je to způsobeno možným větším zájmem o tento obsah než o pomluvy ostatních.

Sedmé a osmé třídy byly, také podrobeny statistickému srovnání pomocí metody chí-kvadrát, kde jsme z výpočtu získali hodnotu 0,099871066. Tuto hodnotu jsme porovnali na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti s kritickou hodnotou 3,841. Porovnáním jsme znovu potvrdili nulovou hypotézu, že nedochází k vývoji mezi nižším a vyšším ročníkem v oblasti znalostí zkoumaného pojmu.

Luring skutečně	Správně	Špatně	Celkem
7. Ročník	18	23	41
8. Ročník	17	25	42
Celkem	35	48	83

Tabulka 16 Vývoj znalostí luring 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)

V devátých třídách pak dochází k nepříjemné změně, respondenti totiž volili ve větší míře, že jde o pomlouvání na internetu, než volili správnou odpověď. Statistické porovnání však neprokázalo metodou chí-kvadrát statisticky významný rozdíl mezi osmou a devátou třídou. Konkrétní výsledek statistického porovnání bylo číslo 1,116395511, které jsme porovnali na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti s kritickou hodnotou 3,841. Porovnání potvrdilo nulovou hypotézu.

Luring skutečně	Správně	Špatně	Celkem
8. Ročník	17	25	42
9. Ročník	14	32	46
Celkem	31	58	88

Tabulka 17 Vývoj znalostí luring 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)

Z uvedených výsledků je zřejmé, že pojem luring, stejně jako mirroring, není mezi dětmi tak známý. Je možné, že je tato skutečnost způsobena opomíjením tohoto termínu samotnými vyučujícími. Nicméně děti mohou být i přes špatné odpovědi schopny správné reakce, protože, jak bylo řečeno na začátku, děti jsou obvykle rodiči vedeny k opatrnosti v přijímání čehokoli od cizích lidí.

4.2.5 ZÁVĚR

Závěrem tohoto šetření byl ještě zařazen výpočet rozdílu mezi šestými a devátými třídami. Mezi těmito třídami by se totiž mohl objevit statisticky významný rozdíl i v případě, že se při porovnání jednotlivých ročníků neobjevil. Tento výpočet pomocí metody chí-kvadrát však znovu jen potvrdil, že vývoj proběhl pouze u pojmů kyberstalker a kybergroomer. V případě pojmů luring a mirroring nebyl vývoj potvrzen ani při užití těchto krajních hodnot. Konkrétní výsledky byly srovnány na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti

s kritickou hodnotou 3,841. Pokud byla vypočtená hodnota nižší, než kritická jedná se o potvrzení nulové hypotézy o tom, že mezi porovnávanými ročníky rozdíl není, pokud je vypočtená hodnota větší, byl rozdíl potvrzen. Získaná hodnota u kybergroomera byla 9,181452, u kyberstalkera 13,93093, u mirroringu 0,001455 a u luringu byla hodnota 0,382218.

Groomer skutečně	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	5	26	31
9. Ročník	23	23	46
Celkem	28	49	77
Stalker skutečně			
6. Ročník	17	16	33
9. Ročník	41	5	46
Celkem	58	21	79
Mirroring skutečně			
6. Ročník	9	24	33
9. Ročník	12	34	46
Celkem	22	58	80
Luring skutečně			
6. Ročník	12	21	33
9. Ročník	14	32	47
Celkem	26	54	80

Tabulka 18 Vývoj znalostí 6. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)

Hypotéza o tom, že děti ve vyšších ročnících mají lepší znalosti, nebyla tedy zcela vyvrácena ani potvrzena. S ohledem na běžnější a zavedené pojmy skutečně děti z vyšších ročníků vykazovaly lepší výsledky než jejich mladší spolužáci. Nicméně ve dvou dalších termínech, které nejsou tak rozšířené bylo zjištěno, že děti z šestých ročníků se ve znalostech od těch z devátých moc neliší. Z uvedených zjištění se dá usuzovat, že děti přicházejí do styku většinou pouze s těmi nejznámějšími pojmy, ale do větší hloubky se problematika neprobírá i přesto, že mirroring je jednou ze základních technik kybergroomerů.

Tento průzkum by bylo vhodné opakovat každoročně a monitorovat nejen vývoj z hlediska jednotlivých tříd, ale sledovat přímo jednu z vybraných tříd. Tento dlouhodobý výzkum by poskytl ještě přesnější výsledky o tom, jak se vyvíjí znalosti s ohledem na přibývajícím věk a ročník.

4.3 VÝVOJ V PŘÍSTUPU DĚTÍ K RIZIKŮM

Přístupu k rizikům se přímo věnuje šest z položených otázek. Věnují se jak životu, na sociální síti, tak kontaktu v hrách, nebo reakce na návrhy potenciálních útočníků. Při vyhodnocování pak byly vybrány „rizikové“ a „bezpečné“ odpovědi, které byly sečteny do jednoho souboru. K porovnání jednotlivých ročníků byl použit výpočet chí-kvadrát. Nulovou hypotézou zde je, že k žádnému vývoji v průběhu studia na základní škole nedochází.

- H_0 = Děti budou přistupovat napříč ročník stále stejně k rizikům spojených s pohybem na internetu.
- H_A = Děti nebudou přistupovat napříč ročník stále stejně k rizikům spojených s pohybem na internetu

4.3.1 VYUŽITÍ VEŘEJNÉHO CHATU

Za správnou odpověď jsme považovali: „Ano, ale jen s přáteli.“. Zbytek odpovědí v příloženém dotazníku v otázce číslo 9.

- H_0 = Děti budou přistupovat k veřejnému chatu se stejnou opatrností, tedy nedojde k vývoji v jejich přístupu k riziku, které představuje.
- H_A = Děti nebudou přistupovat k veřejnému chatu se stejnou opatrností, tedy nedojde k vývoji v jejich přístupu k riziku, které představuje.

Na odpovědích na tuto otázku je názorně vidět onen vývoj od šesté třídy do deváté. Většina žáků šestých tříd buď vůbec chat nevyužívá, nebo chatují pouze se svými přáteli. Pouze dva z dotazovaných chlapců poté zvolili odpověď, že chatují s kýmkoli, kdo se objeví. Poměr chlapců a dívek, které chatují pouze s přáteli je poté jedenáct dívek proti deseti chlapcům. Podobný výsledek se objevil i u dětí, které chat nevyužívají, kdy veřejný chat nevyužívá šest dívek a pět chlapců.

V sedmém ročníku se poté mění odpovědi ve prospěch chatování se všemi, kteří se na veřejném chatu objeví. Stále ovšem zůstává nejvíce žáků, kteří chatují pouze se svými známými. Více však chatují se všemi příchozími chlapci.

Rozdíl mezi šestými a sedmými třídami byl přezkoumán metodou chí-kvadrát. Výpočtem byl získán výsledek 3,408894, který jsme porovnali s kritickou hodnotou na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti, která je rovna 3,841. Tím bylo prokázáno, že

mezi šestou a sedmou třídou je statisticky významný rozdíl. Prozkoumáním získaných dat pak je možné tvrdit, že v sedmých třídách jsou děti přístupnější chatování i s neznámými lidmi, tento vývoj však není nijak dramatický. Přesto byla nulová hypotéza o tom, že k vývoji nedochází vyvrácena.

Chat skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	20	13	34
7. Ročník	16	25	41
Celkem	37	38	75

Tabulka 19 Vývoj ve využití chatu 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní)

Osmé ročníky poté dále snižují počet žáků, kteří by veřejný chat nevyužívali a dochází v tomto ohledu k poměrně velkému rozdělení chlapců a dívek, kdy jeden chlapec odpověděl, že veřejný chat nevyužívá, ale dívek nevyužívajících veřejný chat stále zůstalo sedm. Dochází také k navýšení žáků, kteří chatují se všemi lidmi, kteří se objeví. Tedy i s potenciálními útočníky.

Vývoj mezi sedmými a osmými třídami byl opět přezkoumán statistickou metodou chí-kvadrát, která vrátila výsledek 0,007560748. Při srovnání získaného výsledku s kritickou hodnotou na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti, která je rovna 3,841, bylo zjištěno, že mezi sedmými a osmými ročníky není statisticky významný rozdíl. Potvrdila se tedy nulová hypotéza.

Chat skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
7. Ročník	16	25	41
8. Ročník	16	26	42
Celkem	32	51	83

Tabulka 20 Vývoj ve využití chatu 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)

Devátá třída poté potvrzuje trend, který je zřetelný již z předchozích tříd a to přesun ke komunikaci se všemi uživateli, kteří se na veřejném chatu objeví. Vliv pohlaví je nyní minimální. Z výsledků jasně vidíme, že děti v šestých třídách jsou velice opatrné a pokud jsou na veřejném chatu, tak komunikují pouze se svými přáteli. S nástupem puberty mají děti tendenci více komunikovat i s neznámým okolím.

Tyto výsledky byly však ještě prozkoumány statistickou metodou chí-kvadrát. Výsledek byl porovnán s kritickou hodnotou 3,841 na hladině významnosti 0,05 při jednom stupni volnosti. Při porovnání získané hodnoty 0,573389496 bylo zjištěno, že mezi osmou a devátou třídou není statisticky významný rozdíl.

Chat skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
8. Ročník	16	26	42
9. Ročník	14	32	46
Celkem	30	58	88

Tabulka 21 Vývoj ve využití chatu 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)

4.3.2 SCHŮZKA S INTERNETOVÝM KAMARÁDEM

Za správnou odpověď jsme považovali: „Ne“ a „Poradil/a bych se s rodiči.“. Zbytek odpovědí v příloženém dotazníku v otázce číslo 10.

- H_0 = Děti budou přistupovat k návrhu schůzky se stejnou opatrností, tedy nedojde k vývoji v jejich přístupu k riziku, které představuje.
- H_A = Děti nebudou přistupovat k návrhu schůzky se stejnou opatrností, tedy dojde k vývoji v jejich přístupu k riziku, které představuje.

V šesté třídě byly žáci opět velice opatrní a pouze tři chlapci odpověděli, že by se sešli, ale jen ještě s někým z jejich známých. Zbytek respondentů poté odpovídal, že by se buď nesešli, nebo by se poradili s rodiči.

V sedmé třídě poté dochází k výrazné změně postoje a zvyšuje se počet dětí, které by se sešli se svým internetovým kamarádem v doprovodu někoho ze známých. Vyrovnały se také pohlavní rozdíly v této odpovědi. Objevila se také jedna dívka a pět chlapců, kteří by se bez váhání s neznámým člověkem sešli. Stále však zůstává největší část odpovědí u možnosti „ne“.

Rozdíl mezi šestými a sedmými třídami byly přezkoumány metodou chí-kvadrát. Výsledek 9,715348608 tedy vyvrací nulovou hypotézu o tom, že k vývoji nedochází. Při prozkoumání výsledků však zjišťujeme, že vývoj je spíše negativní, protože děti ve větší míře z „rizikových“ možností.

Schůzka skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	30	3	33
7. Ročník	24	17	41
Celkem	54	20	74

Tabulka 22 Vývoj schůzka 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní)

V osmých třídách se poté situace nijak dramaticky nemění. Můžeme sledovat pokles jedinců, kteří by se sešli s potenciálním útočníkem a návrat k možnosti sejít se s internetovým přítelem v doprovodu dalšího známého.

Vývoj mezi sedmými a osmými byl otestován statistickým výpočtem shody. Shoda těchto dvou ročníků byla prokázána výsledkem 0,098269102. Děti v sedmých a osmých třídách tedy přistupují k možnosti schůzky stejně.

Schůzka skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
7. Ročník	24	17	41
8. Ročník	26	16	42
Celkem	50	33	83

Tabulka 23 Vývoj schůzka 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)

V deváté třídě se poté opět zvyšuje počet žáků, kteří by se s internetovým kamarádem sešli. Výrazně se projevil rozdíl v přístupu jednotlivých pohlaví, kdy by se s neznámým člověkem sešlo čtrnáct chlapců v doprovodu někoho dalšího, ale už jen čtyři dívky. Naproti tomu ovšem čtyři dívky využili možnosti „ano“, tedy sejít se sama. Této možnosti využili jen tři chlapci.

Posun v přístupu k návrhu schůzky mezi osmou a devátou třídou byl ověřen statistickou metodou chí-kvadrát, která potvrdila nulovou hypotézu o tom, že k vývoji nedochází. Konkrétní výsledek statistického výpočtu byl 2,330521595.

Schůzka skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
8. Ročník	26	16	42
9. Ročník	21	25	46
Celkem	47	41	88

Tabulka 24 Vývoj schůzka 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)

Ze získaných dat vyplývá, že schůzka je pro většinu dětí příliš riskantní a pokud k ní má dojít, pak alespoň v doprovodu další osoby. Možnost soukromé schůzky využila jen malá část žáků v průřezu všemi ročníky. Statisticky významný rozdíl byl však potvrzen jen při porovnání šesté a sedmé třídy. I tento jediný případ však prokazuje, že k vývoji dochází a nulová hypotéza je tedy vyvrácena.

4.3.3 NÁVRH NA VÝLET POD STAN S INTERNETOVÝM KAMARÁDEM

Za správnou odpověď jsme považovali: „Poradil/a bych se nejprve s rodiči.“ a „Nejel/a bych, zdvořile bych odmítl/a jeho nabídku a s nikým se o tom nebavil.“. Zbytek odpovědí v přiloženém dotazníku v otázce číslo 12.

- H_0 = Děti budou přistupovat k nabídce se stejnou opatrností, tedy nedojde k vývoji v jejich přístupu k riziku, které představuje.

- H_A = Děti nebudou přistupovat k nabídce se stejnou opatrností, tedy dojde k vývoji v jejich přístupu k riziku, které představuje.

Tato otázka navazuje na předchozí, je tedy možné očekávat stejný vývoj. V šestých třídách se opět setkáváme s vysokým výskytem odpovědi, kdy se respondent poradí o postupu s rodiči. Nejčastější odpovědí ovšem zůstává odmítnutí nabídky. Nicméně oproti předchozí otázce na schůzku je možné si všimnout vyššího počtu zájemců o výlet, pokud s nimi pojedou další z jejich známých.

V sedmých ročnících se setkáváme s pozitivním zlomem. Respondenti totiž ve vyšší míře využili možnost, že s internetovým kamarádem nikam nepojedou. Nicméně stále zůstali čtyři chlapci, kteří by na výlet jeli s dalším přítelem, a dokonce se objevil jeden, který by jel sám.

Rozdíl mezi šestým a sedmým ročníkem byl prozkoumán statistickým výpočtem shody. Výsledek tohoto výpočtu byl stanoven na 1,09415953. Tento výsledek prokazuje nulovou hypotézu, tedy že k statisticky významnému vývoji nedochází a děti přistupují k návrhu stejně.

Výlet skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	26	7	33
7. Ročník	36	5	41
Celkem	62	12	74

Tabulka 25 Vývoj výlet 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní)

V osmých třídách zůstává situace stejná. Zde se však nevyskytl ani jeden z žáků, který by na výlet jel sám.

Vývoj mezi sedmými a osmými třídami byl prověřen statistickým výpočtem shody, který prokázal platnost nulové hypotézy výsledkem 0,001650677. K statisticky významnému vývoji tedy mezi sedmým a osmým ročníkem nedochází.

Výlet skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
7. Ročník	36	5	41
8. Ročník	37	5	42
Celkem	73	10	83

Tabulka 26 Vývoj výlet 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)

V devátých třídách dochází k přesunu k možnosti jet na výlet ještě s někým ze svých přátel, kterou zvolilo sedm dívek a sedm chlapců, a opět se objevuje jeden chlapec, který by jel na výlet i sám. Nejčastější odpovědí však stále zůstala možnost odmítnutí výletu.

Mezi osmými a devátými třídami byl prokázán statisticky významný rozdíl výsledkem 5,358665205. Byla tak vyvrácena nulová hypotéza o tom, že k vývoji nedochází. Zde bohužel došlo k negativnímu vývoji.

Výlet skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
8. Ročník	37	5	42
9. Ročník	31	15	46
Celkem	68	20	88

Tabulka 27 Vývoj výlet 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)

Z uvedených dat vyplývá, že výlet pod stan by většina dětí odmítla napříč všemi ročníky. Nicméně je vidět nárůst možnosti jet s dalším kamarádem, což bylo zařazeno jako „riziková“ možnost.

4.3.4 ŽÁDOST O EROTICKÉ FOTOGRAFIE

Za správnou odpověď jsme považovali: „Neposlal/a bych mu je, ale dál bych komunikoval.“, „Neposlal/a bych mu je a ukončil bych komunikaci.“ a „Neposlal/a bych mu je a oznámil jeho žádost někomu dospělému (učitel, rodiče...)“. Zbytek odpovědí v příloženém dotazníku v otázce číslo 13.

- H_0 = Děti budou přistupovat k žádosti se stejnou opatrností a za stejných podmínek, tedy nedojde k vývoji v jejich přístupu k riziku, které představuje.
- H_A = Děti nebudou přistupovat k žádosti se stejnou opatrností a za stejných podmínek, tedy dojde k vývoji v jejich přístupu k riziku, které představuje.

Tato otázka je jedna z těch, která zapříčinila anonymitu celého dotazníku. Děti by se při odhalení jejich totožnosti zřejmě odmítly přiznat k tak choulostivé skutečnosti, jakou je sdílení svého odhaleného těla.

V šestých ročnících směřují všechny odpovědi k možnostem, že by děti fotografie neposlaly, nebo by neposlaly a ještě informovaly někoho dospělého o útočnickově žádosti. Četnější z těchto dvou možností se stala možnost, kdy dítě informovalo o žádosti rodiče, nebo učitele, což může zásadně ovlivnit průběh útočnickova snažení.

Oproti výsledkům v šestých třídách, jsou výsledky ze sedmých tříd poměrně znepokojivé. V sedmých třídách se totiž objevily dvě dívky a dva chlapci, kteří by poslali internetovému kamarádovi erotické fotografie výměnou. Dva chlapci dokonce zvolili možnost, že by poslali fotografie útočníkovi bez žádných podmínek. Poprvé se v sedmých třídách také vyskytla možnost, že by dítě dále komunikovalo s útočníkem i po této žádosti, kterou by ovšem nesplnilo.

Vývoj mezi šestými a sedmými ročníky byl prověřen statistickým výpočtem shody. Výsledkem 5,255380201 byla vyvrácena nulová hypotéza o tom, že k vývoji nedochází. Při průzkumu výsledků však bylo zjištěno, že vývoj je negativní, tedy děti se přiklonily ve větší míře „rizikovým“ možnostem.

Fotky skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	33	0	33
7. Ročník	35	6	41
Celkem	68	6	74

Tabulka 28 Vývoj erotické fotografie 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní)

V osmých třídách se situace opět mění a projevují se zde rozdíly mezi pohlavími. Zatímco jeden chlapec by byl stále ochotný poslat fotografie za výměnu, dívky toto jasně odmítají a ve všech případech dokonce ukončují komunikaci.

Výsledky sedmých a osmých tříd byly porovnány statistickým výpočtem shody, který opět výsledkem 4,03365011 vyvrátil nulovou hypotézu. K vývoji mezi sedmou a osmou třídou tedy došlo a při průzkumu výsledků bylo zjištěno, že vývoj byl pozitivním směrem. Děti jsou v osmých třídách tedy opatrnější než v sedmých.

Fotky skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
7. Ročník	35	6	41
8. Ročník	41	1	42
Celkem	76	7	83

Tabulka 29 Vývoj erotické fotografie 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)

V devátých třídách se opět projevuje samostatnější přístup respondentů, kteří se již nesvěřují s žádostí o fotografie někomu dospělému a místo toho jednoduše sami ukončují komunikaci. Také se ale znovu objevili čtyři chlapci, kteří jsou ochotni poslat své erotické fotografie výměnou za jiné.

Rozdíl mezi osmými a devátými třídami byl prověřen statistickým výpočtem shody, který prokázal svým výsledkem 1,633605228 platnost nulové hypotézy. Mezi osmými a devátými ročníky tedy není statisticky významný rozdíl.

Fotky skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
8. Ročník	41	1	42
9. Ročník	42	4	46
Celkem	83	5	88

Tabulka 30 Vývoj erotické fotografie 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)

Z výsledků je jasně patrné, že v šestých třídách jsou děti stále pod velkým vlivem rodičů a tuto žádost by jim nahlásili, což může pomoci při snaze zneškodnit útočníka. S postupujícím věkem se děti především od rodičů odtahují a řeší situaci sami. V některých případech jsou také ochotnější se o své tělo podělit s okolím, což může mít katastrofální následky. Nejrizikovější skupinou jsou v tomto případě žáci sedmých tříd. Z výzkumu, také vyplývá, že chlapci jsou zkoumanému návrhu daleko přístupnější než dívky.

4.3.5 PŘIDÁVÁNÍ NEZNÁMÝCH LIDÍ DO PŘÁTEL NA SOCIÁLNÍ SÍTI

Za správnou odpověď jsme považovali: „Ne.“. Zbytek odpovědí v přiloženém dotazníku v otázce číslo 18.

- H_0 = Děti budou přistupovat k žádosti se stejnou opatrností, tedy nedojde k vývoji v jejich přístupu k riziku, které se může přidáním neznámé osoby do přátel objevit.
- H_A = Děti nebudou přistupovat k žádosti se stejnou opatrností, tedy dojde k vývoji v jejich přístupu k riziku, které se může přidáním neznámé osoby do přátel objevit.

Otázka zda si žáci přidávají i neznámé uživatele, kteří je požádají, odráží opatrnost jednotlivých ročníků při seznamování s neznámými lidmi. Předpokladem je, že se děti nejprve seznámí s novými lidmi v reálném životě a až poté se vyhledají na sociální síti. Nicméně existují i žáci, kteří naprosto neřeší, od koho žádost o přátelství přišla a přidávají si všechny. Toto jednání poté může způsobovat potenciální útoky kybergroomerů.

V šestých třídách se děti ukázaly, jako velice opatrné. Pravděpodobně zde opět působí vliv rodičů. Jeden chlapec a jedna dívka byly ochotny si přidat i cizího člověka, ale pouze po napsání několika zpráv, aby věděli, jak se rozhodnout, i zde ovšem může dojít k ovlivňování rozhodnutí například zrcadlením. Jeden respondent by se poradil s přáteli a rozhodl se na

základě, jejich znalosti s neznámým. Zbytek dětí odpověděl tak, že by si prostě cizího člověka nepřidaly.

V sedmých třídách děti více důvěřují svým přátelům a dávají neznámým žadatelům šanci v podobě několika napsaných zpráv. Stále však největší část respondentů odpovídá, že by si cizího člověka nepřidali. Objevují se také rozdíly v přístupu jednotlivých pohlaví. Zatímco z dívek si ani jedna nepřidává každého, kdo se objeví, tak chlapci se objevili hned tři.

Výsledky byly podrobeny statistickému výpočtu chí-kvadrát, který vyvrátil výsledkem 4,684979839 nulovou hypotézu o tom, že k vývoji nedochází. Nicméně došlo k vývoji, který znamená zvýšení počtu výskytu „rizikových“ odpovědí.

Přidávání skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	12	3	15
7. Ročník	19	21	40
Celkem	31	24	55

Tabulka 31 Vývoj přidávání 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní)

V osmých třídách poté trend důvěřovat více přátelům stále pokračuje a zvyšuje se i možnost, že se potenciální útočník do přízně dítěte vloudí několika zprávami. Dále se pak snižuje počet respondentů, kteří si cizího člověka prostě nepřidají.

Data získaná v sedmých a osmých třídách byla podrobena statistickému výpočtu chí-kvadrát, který výsledkem 0,229267354 prokázal platnost nulové hypotézy o tom, že k vývoji mezi třídami nedochází. Sedmé a deváté ročníky tedy přistupují k přidávání neznámých lidí na sociální síti stejně.

Přidávání skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
7. Ročník	19	21	40
8. Ročník	16	22	38
Celkem	35	43	78

Tabulka 32 Vývoj přidávání 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)

V devátých třídách již jen sledujeme nastavený trend zvyšování důvěry v přátele. Děti také poprvé daly ve větší míře cizím lidem šanci se s nimi seznámit, než že jim vůbec nedají možnost je kontaktovat.

Výsledky osmých a devátých třídy byly podrobeny výpočtu chí-kvadrát, který prokázal výsledkem 0,904761905 statistickou shodu v přístupu k přidávání neznámých lidí do přátel na sociální síti. Tím byla prokázána nulová hypotéza o tom, že k vývoji mezi ročníky nedošlo.

Přidávání skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
8. Ročník	16	22	38
9. Ročník	12	26	38
Celkem	28	48	76

Tabulka 33 Vývoj přidávání 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)

Ze získaných dat je možné vypočítat zmíněný trend zvyšování důvěry v přátele a dávání potenciálnímu útočníkovi vůbec šanci se zalíbit. Nicméně z výzkumu také vyplynulo, že jen minimum dětí si přidává bezmyšlenkovitě všechny žadatele, což opět zvyšuje bezpečí těchto dětí a snižuje šance potenciálních útočníků. Vývoj byl prokázán mezi šestou a sedmou třídou což vyvrátilo nulovou hypotézu. K vývoji v průběhu studia na základní škole tedy dochází.

4.3.6 TYP VLASTNÍCH VKLÁDANÝCH FOTOGRAFIÍ NA SOCIÁLNÍ SÍŤ

Za správnou odpověď jsme považovali: „Nevkládám žádné fotografie.“ a „Vkládám pouze plně oblečené fotografie.“. Zbytek odpovědí v přiloženém dotazníku v otázce číslo 19.

- H_0 = Děti budou vkládat stále stejně rizikový typ fotografií bez ohledu na ročník.
- H_A = Děti nebudou vkládat stále stejně rizikový typ fotografií bez ohledu na ročník.

Otázka na typ vkládaných fotografií znovu odůvodňuje, proč byly zvoleny anonymní dotazníky. Tato otázka spadá do skupiny otázek, která byla podmíněna registrací na sociální síti. Z toho důvodu je zkoumaný vzorek o něco menší, v šestých třídách je to konkrétně o deset žáků, v sedmých ročnících účet neměl pouze jeden z respondentů, v osmých čtyři a v devátých třídách už nikdo bez účtu na sociálních sítích nebyl.

Otázka byla upřesněna poznámkou, že se jedná o fotografie, které s ohledem na nastavení profilu, jsou přístupné veškeré veřejnosti. Je jasné, že pokud si u fotky nastaví uživatel, že se jedná o fotografie soukromé, které ostatní návštěvníci jeho profilu nevidí, nepředstavují prakticky žádné riziko.

Při zkoumání výsledků z šestých tříd došlo k zjištění, že děti jsou stydlivější. Děti totiž ve většině případů vkládají plně oblečené fotografie. V malé míře poté nevkládají žádné, nebo vkládají i fotografie v plavkách, které mohly být pořízeny například u moře, a jeden z respondentů vkládá umělecké odhalené fotografie.

V sedmých třídách se situace nijak dramaticky nemění. Většina respondentů se přiklonila k možnosti, že nevkládají žádné fotografie nebo vkládají pouze plně oblečené. Nicméně se nově objevili dva chlapci, kteří vkládají i fotografie vyzývavé ve spodním prádle.

Rozdíly mezi šestými a sedmými ročníky byly zkoumány statistickým výpočtem chí-kvadrát, který výsledkem 0,798912633 potvrdil nulovou hypotézu. K vývoji v typu vkládaných fotografií tedy mezi šestými a sedmými ročníky nedochází.

Vkládání skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	15	4	19
7. Ročník	36	5	41
Celkem	51	9	60

Tabulka 34 Vývoj vlastní vkládané fotografie 6. - 7. Ročník

V osmých třídách se situace dále zlepšuje a zvyšuje se procento dětí, které vkládají pouze plně oblečené fotografie. Tento nárůst je zejména na úkor nevkládání žádných fotek, nicméně dochází i k odklonu od vkládání fotografií v prádle.

Vývoj mezi sedmými a osmými třídami byl sledován statistickou metodou chí-kvadrát. Výsledek 0,958885017 byla potvrzena nulová hypotéza a byl tedy vyvrácen vývoj mezi sedmými a osmými ročníky.

Vkládání skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
7. Ročník	36	5	41
8. Ročník	36	9	45
Celkem	72	14	86

Tabulka 35 Vývoj vlastní vkládané fotografie 7. - 8. Ročník

V devátých třídách se opět mírně navýšil počet respondentů, kteří vkládají i fotografie v plavkách, nicméně tato situace může být způsobena větším zájmem o různé výlety, než je u nižších ročníků. Zároveň se zvýšil počet dětí, které na sociální síti nevkládají žádné fotografie. Změny jsou oproti osmým ročníkům velice malé.

Rozdíly mezi osmými a devátými třídami byli zkoumány statistickou metodou chí-kvadrát, která výsledkem 0,027467679 potvrdila nulovou hypotézu. Mezi osmými a devátými ročníky tedy statisticky významný rozdíl není.

Vkládání skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
8. Ročník	36	9	45
9. Ročník	35	8	43
Celkem	71	17	88

Tabulka 36 Vývoj vlastní vkládané fotografie 8. - 9. Ročník

Získaná data ukázala, že mezi jednotlivými ročníky nedochází k statisticky významnému vývoji. Tedy byla potvrzena nulová hypotéza, že k vývoji nedochází.

4.3.7 ZÁVĚR

Pro ověření zda došlo od šestých ročníků do devátých ke změně v přístupu, byly závěrem porovnány tyto dvě krajní třídy. Pomocí metody chí-kvadrát, jejíž všechny výpočty jsme prováděli na hladině významnosti 0,05 a při jednom stupni volnosti. Všechny výsledky byly tedy porovnávány s touž kritickou hodnotou a to 3,841. Z výpočtu pak bylo zjištěno, že v přístupu k chatu je zde statisticky významný rozdíl mezi zkoumanými ročníky, konkrétní hodnota byla 7,135014. Po prozkoumání výsledků těchto ročníků je možnost říct, že děti v devátých třídách nejen hojněji využívají veřejný chat, ale jsou také přístupnější ke komunikaci i s neznámými lidmi. Stejněmu zkoumání byla podrobena i otázka na schůzku s internetovým kamarádem. I zde byl nalezen statisticky významný rozdíl v chování dětí, konkrétní výsledek byl 17,20048079. U této otázky by došlo k potvrzení i v případě hodnocení na hladině významnosti 0,01. Mnoho dětí z devátých tříd by se totiž sešli s neznámým člověkem v případě, že by s nimi šel ještě nějaký z jejich přátel, které už zná. Zejména tato možnost, která byla určena, jako riziková odpověď ovlivnila rozdíl mezi šestým a devátým ročníkem. Třetí otázkou podrobenou statistickému šetření byl návrh neznámého internetového kamaráda na výlet pod stan. V této otázce došlo ke statistické shodě, výsledek výpočtu byl roven 1,242081203. Děti v šestých i devátých třídách totiž shodně odpovídaly, že by na výlet nejely, nebo se poradily s rodiči. I přesto, že došlo ke statistické shodě je však nutno podotknout, že deváté ročníky volili poměrně hojně i možnost jet na výlet ještě s někým ze svých přátel. V otázce posílání erotických fotek pak došlo opět ke statistické shodě. Ani jeden z ročníků nemá zájem posílat svoje erotické fotografie internetovému kamarádovi. Konkrétní výsledek byl vypočten na 3,022608696. V otázce přidávání přátel pak byl zjištěn statisticky významný rozdíl mezi šestým a sedmým ročníkem základní školy. Výsledek byl stanoven na 10,17676951. Při prozkoumání konkrétních dat pak bylo zjištěno, že děti šestých tříd si přidávají pouze známé lidi, kdežto v devátých ročnících se nebojí seznámení i pouze prostřednictvím online služby. Poslední otázka týkající se typu vkládaných fotografií na sociální síť pak přinesla další shodu v tom, že děti ani v jednom z ročníků nevolili rizikové odpovědi. Konkrétní výsledek statistického výpočtu byl 0,050591595.

Chat skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	20	13	33
9. Ročník	14	32	46
Celkem	35	45	80
Schůzka skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	30	3	33
9. Ročník	21	25	46
Celkem	51	28	79
Výlet skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	26	7	33
9. Ročník	31	15	46
Celkem	57	22	79
Fotky skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	33	0	33
9. Ročník	42	4	46
Celkem	75	4	79
Přidávání skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	12	3	15
9. Ročník	12	26	38
Celkem	24	29	53
Vkládání skutečnost	Správně	Špatně	Celkem
6. Ročník	15	4	19
9. Ročník	35	8	43
Celkem	50	12	62

Tabulka 37 Vývoj v přístupu k rizikům 6. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)

Ze získaných dat lze upozornit, že děti jsou na internetu poměrně opatrné napříč všemi ročníky. Nicméně s vyššími ročníky se děti odklánějí od pomoci rodičů a řeší raději situace sami. Také s přibývajícím věkem děti více komunikují i s neznámými lidmi a v souvislosti s odklonem od rodičů jsou tak ty nejvyšší ročníky ve větším nebezpečí. Tyto vyšší ročníky si bohužel své nové přátele před přijetím často ani neprověří a tak si mohou „přidat do přátel“ i potenciálního útočnicka. Jako nejodvážnější a nejvíce ohrožení ze zkoumaných ročníků vychází sedmé ročníky, které jsou nejochotnější ke spolupráci s potenciálními útočnickými a zároveň si jsou z uvedených výsledků nejméně vědomi možných následků. Jejich největší ohrožení je doloženo zejména jejich nejochotnějším přístupem ke sdílení svých erotických fotografií. Závěrem této kapitoly tedy lze říci, že nulová hypotéza, která tvrdí, že k vývoji nedochází, byla v globálním hledisku vývoje přístupu dětí k rizikům spojených s pohybem na internetu, vyvrácena. K vývoji sice nedochází u všech otázek, ale dochází k němu. Bohužel při přezkoumání konkrétních dat zjišťujeme, že vývoj je spíše směrem k rizikům. Děti jsou tedy s přibývajícím věkem méně opatrnější.

ZÁVĚR

V první půli teoretické části jsme se seznámili s vývojem jednotlivých rizik spojených s pohybem na internetu a s jednotlivými riziky, jejichž problematiku jsme dopodrobna vysvětlili. Také jsme uvedli právní rámec stalkingu, u kterého nebylo poměrně dlouhou dobu zcela jasné, kdy a o jaký trestný čin se jedná. Zároveň jsme uvedli několik příkladů, které se skutečně staly. Mimo to jsme charakterizovali nejčastější typy obětí a útočníků. Tato první kapitola teoretické části je podstatně většího rozsahu než zbylé části právě proto, že v této části práce musíme vysvětlovat každý nově objevený termín a rozebrat ho. Ve zbylých kapitolách je možné s těmito termíny už jen pracovat.

V druhé kapitole teoretické části, jsme se zaměřili na ochranu dětí na internetu s přihlédnutím k jejímu vývoji. Ukázali jsme si několik možností, jak své dítě před riziky na internetu chránit a co všechno má na tuto ochranu vliv. V závěru jsme si představili několik institucí, které se zabývají pomocí obětem útočníků.

Výzkumná část se poté zabývala chováním dětí na internetu a jejich znalostmi rizik. Podařilo se porovnat dvě odlišné vzdělávací instituce, abychom zjistili, která své děti v dané problematice lépe vzdělává a připravuje na potenciální kontakt s útočníkem. Zde byla potvrzena hypotéza, že děti na ZŠ v Železné Rudě a Gymnáziu v Aši budou odpovídat stejně na vědomostní otázky z oblasti kyberšikany. Školy jsou tedy v této oblasti vyrovnané.

Dále byla vyvrácena hypotéza o tom, že nedochází k vývoji znalostí pojmů z oblasti kyberšikany v průběhu základní školy. Bylo zjištěno, že dochází k pozitivnímu vývoji v pojmech kybergroomer a kyberstalker, nicméně pojmy mirroring a luring, které nejsou tak rozšířené, vývojem neprošly.

Poslední vyvrácenou hypotézou bylo, že děti neprocházejí vývojem v přístupu k rizikům spojených s pohybem na internetu. Bylo zjištěno, že k vývoji v některých otázkách dochází. Bohužel pokud k statisticky významnému vývoji došlo, jednalo se o vývoj negativním směrem. Děti tedy s vyššími ročníky více riskují.

Výzkum by bylo vhodné zaměřit na jednu třídu a sledovat ji po dobu několika let, abychom mohli vysledovat její vývoj, který jsme v našem výzkumu zkoumali na různých třídách. V případě, že by se podařilo sledovat danou třídu po celou základní školu, ukázal by se skutečný vývoj konkrétní skupiny.

RESUMÉ

This bachelor thesis deals with danger children face on the internet. First part explains the differences between each type of attackers. It explains their tactics, how to manipulate their victims. The second part informs how to protect children from those dangers and suggests some institutions which can help the victims. Last section is practical. This practical section is based on research performed at two primary schools. This research examines if children are familiar with four of the terms which deal with dangers on the internet and how children behave on the internet.

SEZNAM LITERATURY

KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. 2010. Rizika virtuální komunikace. Olomouc: NET UNIVERSITY, 34 s. ISBN 978-80-254-7866-0.

BRDLIČKA, B. 2013. Soukromí je pryč, naučme se s tím žít!.[online].[cit. 11.11.2015]. Dostupné z:<<http://spomocnik.rvp.cz/clanek/17845/SOUKROMI-JE-PRYC-NAUCME-SE-S-TIM-ZIT.html>>

KOPECKÝ, K. Nebezpečí zvané kybergrooming I.. Metodický portál: Články [online]. 1. 11. 2010, [cit. 5. 1. 2016]. Dostupný z: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/9741/NEBEZPECI-ZVANE-KYBERGROOMING-I.html>>. ISSN 1802-4785.

KOPECKÝ, K. Nebezpečí zvané kybergrooming II – metody manipulace. Metodický portál: Články [online]. 30. 11. 2010, [cit. 5. 1. 2016]. Dostupný z: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/OUG/9985/NEBEZPECI-ZVANE-KYBERGROOMING-II---METODY-MANIPULACE.html>>. ISSN 1802-4785.

JEFF, T., ALISON, C. How Instant Messaging Works. [online]. 28. 3. 2001. [cit. 29. 1. 2016]. Dostupný z: <<http://computer.howstuffworks.com/e-mail-messaging/instant-messaging.htm>>

HRONOVÁ, Z. Porno ve Čtyřlístku. Autor ukryval do kreseb soulož, vydavatelství s ním ukončilo spolupráci. [online]. 5.1.2016, [cit. 5.1.2016]. Dostupné z:<<http://magazin.aktualne.cz/autor-serialu-ve-ctyrlistku-skryval-do-kreseb-souloz-i-penis/r~c6607bd8b39411e58f750025900fea04/>>

FRYDECKÁ, L. Bílý kruh bezpečí. [online]. 2009. [cit. 16.2.2016]. Dostupné z: <<http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/nebezpecne-pronasledovani/>>

POVOLNÝ, D. Zákazy rodičů závislost dětí na internetu nevyřeší. [online]. 26.10.2012 [cit. 16.2.2016]. Dostupný z: <<https://www.online.muni.cz/veda-a-vyzkum/3200-zakazy-rodicu-zavislost-deti-na-internetu-nevyresi>>. ISSN 1805-9759.

HOMOLA, A. Počet hráčů World of Warcraft opět stoupá a Blizzard rozdál datadisky zdarma. [online]. 15.10.2014 [cit. 16.2.2016]. Dostupný z: <<http://games.tiscali.cz/preview/pocet-hracu-world-of-warcraft-opet-stoupa-a-blizzard-rozdal-datadisky-zdarma-243979>>

Hlavní příznaky závislosti na počítačových hrách.[online].[cit.18.2.2016]. Dostupný z: <<http://www.bezpecne-online.cz/pro-rodice-a-ucitele/teenageri-a-hry/hlavni-priznaky-zavislosti-na-pocitacovych-hrach.html>>

ČTK. Na sociálních sítích jsou závislé tisíce Čechů. Vede Facebook.[online]. 2.2.2014. [cit.18.2.2016]. Dostupný z: <http://www.denik.cz/z_domova/na-socialnich-sitich-jsou-zavisle-tisice-cechu-20140202.html>

Chenova škála závislosti na internetu.[online].[cit.18.6.2016]. Dostupný z: <http://poradna.adiktologie.cz/otestujte-se/?poll_id=5>

BOURCET, S., GRAVILLON, I. Šikana ve škole, na ulici, doma: jak bránit své dítě. 1. vydání. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-00-01552-8.

NÚŇEZ, P. Děti a smartphony - kdy je ten správný čas?. Axis - spolek pro dobrou literaturu [online]. [cit. 20.2.2016]. Dostupný z: <<http://www.knihyaxis.cz/vychova-dnes/deti-a-smartphony-kdy-je-ten-spravny-cas/>>

STUHLÍKOVÁ, L. Nahé fotky, vydírání. V Česku se rozmáhá kyberšikana. zpravy.aktualne.cz.[online].2.1.2015.[cit.20.2.2016]. Dostupný z: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/nahe-fotky-vydirani-kybersikana-se-rozmaha-i-v-cesku/r~63bee80485fd11e4bdad0025900fea04/>>

Principy poradenské činnosti. Bílý kruh bezpečí.[online].[cit.20.2.2016]. Dostupný z: <<http://www.bkb.cz/o-nas/zakladni-principy-cinnosti/>>

BAKALÁŘ, E. Syndrom "PAS". Pedagogicko – psychologická poradna Bruntál.[online].[cit.23.2.2016]. Dostupný z: <<http://www.pppbruntal.cz/texty/pas.html>>

Poradenská linka pro pedagogy. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit.23.2.2016]. Dostupný z: <<http://www.msmt.cz/ministerstvo/poradenska-linka-pro-pedagogy>>

HLADÍK, I. Pěsti, křik, ponižování: Podrobnosti brutální šikany pražské učitelky, která skončila smrtí. Blesk.cz.[online]. 13.2.2016. [cit.23.2.2016].

Dostupný z: <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/373724/pesti-krik-ponizovani-podrobnosti-brutalni-sikany-prazske-ucitelky-ktera-skoncila-smrti.html?kapitola=related>>

BOURCET, S., GRAVILLON, I. Šikana ve škole, na ulici, doma: jak bránit své dítě. 1. vydání. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-00-01552-8.

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ. 2007. Rámcově vzdělávací program pro gymnázia. ISBN 978-80-87000-11-3

VLKOVÁ, M. Děti jsou kruté aneb šokující příběhy. Obdiv.cz. [online]. 16.10.2014. [cit.23.2.2016]. Dostupný z:< <http://www.obdiv.cz/deti-jsou-krute-aneb-sokujici-pribehy/>>

KOPECKÝ, K. Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internet 2014. [online]. 2014. [cit. 8.4.2016]. Dostupný z:< <http://www.slideshare.net/kopecyk/vzkum-rizikovho-chovn-eskch-dt-v-prosted-internetu-2014/>>

GYMNÁZIUM A STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA AŠ. Školní vzdělávací program pro osmileté gymnasium. [online]. 2014. [cit. 8.4.2016]. Dostupný z:
<<https://drive.google.com/file/d/0B7y3y6uUUwaTXzI2dU1JODJILXM/view/>>

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEČSKÁ ŠKOLA KARLA KLOSTERMANNNA, PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE. Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. 2007. [cit. 8.4.2016]. Dostupný z:< <http://www.skolaruda.cz/zsruda/user/SVPZeleznaRuda.pdf/>>

Desatero bezpečného internetu.[online].[cit.11.4.2016]. Dostupný z:
<<http://www.bezpecnyinternet.cz/deti/rady-pro-tebe/desatero-bezpecneho-internetu.aspx?kurz=true>>

Poradna e-bezpečí.[online].[cit.11.4.2016]. Dostupný z: < <http://poradna.e-bezpeci.cz/>>

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

Onlinehelpline.[online].[cit.12.4.2016]. Dostupný z: <<http://www.onlinehelpline.cz/>>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ

Obrázek 1 Kluk s řetízem (FACEBOOK. Blesk.cz [online]. [cit. 11.11.2015]. Dostupný z: http://www.blesk.cz/galerie/celebrity-serialy-a-reality-show/441802/pohlreichuv-kluk-s-retizkem-je-milackem-naroda-nej-fory-ozmatenem-ucni-z-ustecka?foto=0)	9
Obrázek 2 Informační tabulka (FREEVIDEO. Freevideo.cz [online]. [cit. 5.1.2015]. Dostupný z: http://www.freevideo.cz/).....	20
Obrázek 3 Nevhodné ilustrace v časopisu Čtyřlístek (FACEBOOK. magazin.aktualne.cz [online]. [cit. 5.1.2016]. Dostupný z: http://cdn.i0.cz/src/public-data/8f/6b/cc743f0b384ca11152dd3fca1981_base_optimal.jpg).....	21
Obrázek 4 Stránka 1000her.cz (1000HER. 1000her.cz [online]. [cit. 16.2.2016]. Dostupný z: http://www.1000her.cz)	24
Obrázek 5 Rodičovská kontrola v ESET Smart Security 5 (KNAP, Petr. magazin.centrum.Stahuj.cz [online]. 19.9.2011 [cit. 20.2.2016]. Dostupný z: http://magazin.stahuj.centrum.cz/vysel-novy-nod32-a-eset-smart-security-verze-5/).....	30
Tabulka 1 Zastoupení chlapců a dívek v jednotlivých školách (Zdroj: vlastní).....	42
Tabulka 2 Pozorovaná četnost porovnání kybergrooming (Zdroj: vlastní).....	43
Tabulka 3 Pozorovaná četnost porovnání kyberstalking (Zdroj: vlastní).....	45
Tabulka 4 Pozorovaná četnost porovnání mirroring (Zdroj: vlastní)	46
Tabulka 5 Pozorovaná četnost porovnání luring (Zdroj: vlastní).....	48
Tabulka 6 Vývoj znalostí kybergroomer 6. - 7. ročník (Zdroj: vlastní)	51
Tabulka 7 Vývoj znalostí kybergroomer 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní).....	51
Tabulka 8 Vývoj znalostí kybergrooming 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní).....	52
Tabulka 9 Vývoj znalostí kyberstalking 6. - 7. Ročníky (Zdroj: vlastní).....	53
Tabulka 10 Vývoj znalostí kyberstalking 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní).....	53
Tabulka 11 Vývoj znalostí kyberstalking 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní).....	53
Tabulka 12 Vývoj znalostí mirroring 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní)	54
Tabulka 13 Vývoj znalostí mirroring 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)	55
Tabulka 14 Vývoj znalostí mirroring 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)	55
Tabulka 15 Vývoj znalostí luring 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní).....	56
Tabulka 16 Vývoj znalostí luring 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní).....	57
Tabulka 17 Vývoj znalostí luring 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní).....	57
Tabulka 18 Vývoj znalostí 6. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)	58
Tabulka 19 Vývoj ve využití chatu 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní)	60
Tabulka 20 Vývoj ve využití chatu 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)	60
Tabulka 21 Vývoj ve využití chatu 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)	61
Tabulka 22 Vývoj schůzka 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní).....	61
Tabulka 23 Vývoj schůzka 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní).....	62
Tabulka 24 Vývoj schůzka 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní).....	62
Tabulka 25 Vývoj výlet 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní).....	63
Tabulka 26 Vývoj výlet 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní).....	63
Tabulka 27 Vývoj výlet 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní).....	64
Tabulka 28 Vývoj erotické fotografie 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní)	65
Tabulka 29 Vývoj erotické fotografie 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní)	65

Tabulka 30 Vývoj erotické fotografie 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)	66
Tabulka 31 Vývoj přidávání 6. - 7. Ročník (Zdroj: vlastní).....	67
Tabulka 32 Vývoj přidávání 7. - 8. Ročník (Zdroj: vlastní).....	67
Tabulka 33 Vývoj přidávání 8. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní).....	68
Tabulka 34 Vývoj vlastní vkládané fotografie 6. - 7. Ročník	69
Tabulka 35 Vývoj vlastní vkládané fotografie 7. - 8. Ročník	69
Tabulka 36 Vývoj vlastní vkládané fotografie 8. - 9. Ročník	69
Tabulka 37 Vývoj v přístupu k rizikům 6. - 9. Ročník (Zdroj: vlastní)	71
Graf 1 Procentuální zastoupení pohlaví (n=162) (Zdroj: vlastní)	42
Graf 2 Porovnání (kybergroomer) (n=66) (Zdroj: vlastní).....	44
Graf 3 Porovnání (kybergroomer) (n=96) (Zdroj: vlastní).....	44
Graf 4 Porovnání (kyberstalker) (n=66) (Zdroj: vlastní).....	45
Graf 5 Porovnání (kyberstalker) (n=96) (Zdroj: vlastní).....	46
Graf 6 Porovnání (mirroring) (n=66) (Zdroj: vlastní)	47
Graf 7 Porovnání (mirroring) (n=96) (Zdroj: vlastní)	47
Graf 8 Porovnání (luring) (n=66) (Zdroj: vlastní).....	49
Graf 9 Porovnání (luring) (n=96) (Zdroj: vlastní).....	49

PŘÍLOHY

- Dotazník: BEZPEČNOST ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL NA INTERNETU
- CD obsahuje:
 - Bakalářská práce ve formátu PDF.
 - Bakalářská práce ve formátu docx.
 - Zpracované výsledky výzkumu.
 - Výpočty chí-kvadrát k vývoji chování dětí.
 - Výpočty chí-kvadrát k vývoji znalostí dětí.
 - Výpočty chí-kvadrát k porovnání znalostí dětí na jednotlivých zš.

BEZPEČNOST ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL NA INTERNETU

Tento dotazník je anonymní a slouží k sběru dat pro bakalářskou práci.

Pokud není v otázce dáno jinak, uveďte pouze jednu odpověď.

-
1. Uveďte prosím své pohlaví: ŽENA MUŽ
2. Uveďte prosím ročník studia: 6. třída 7. třída 8. třída 9. třída
3. Kdo je to kybergroomer?
- Hacker, který krade facebookové a herní internetové účty.
 - Člověk, který se snaží získat důvěru jím vybraných internetových přátel a sejít se s nimi.
 - Člověk, který sleduje jisté lidi na internetu a zahlcuje je zprávami nebo telefonáty.
 - Výjimečně dobrý hráč online her, který se hraním her živí.
4. Kdo je to kyberstalker?
- Člověk, který za pomoci počítačových technologií sleduje někoho jiného.
 - Člověk, který na internetu nebo v reálném světě chrání oběti kyberšikany.
 - Člověk, který na internetu nebo v reálném světě vydělává peníze prostřednictvím reklamy.
 - Člověk, který se zabývá vývojem tzv. stalkových webů.
5. Co je to zrcadlení (anglicky mirroring)?
- Záměrné tvrzení, že má útočník stejné zájmy, jako oběť.
 - Přizpůsobování se oblíbenému herci nebo slavné osobnosti.
 - Fotografování se v zrcadle a sdílení těchto fotek online.
 - Kopírování cizího profilu a vytváření jeho zrcadla na falešném.
6. Co znamená v oblasti kyberšikany pojem "luring"?
- Vkládání reklamních sdělení do zpráv.
 - Vkládání erotického obsahu na sociální síť.
 - Uplácení dítěte útočník, aby získal jeho důvěru.
 - Pomlouvání ostatních na internetu.
7. Co je největší náplní vašeho pobytu na internetu?
- Pohyb po sociální síti
 - Stahování nebo přehrávání hudby
 - Stahování nebo přehrávání filmů
 - Nakupování
8. Píšete si vlastní blog nebo točíte vlog?
- Ano Ne
9. Využíváte veřejný chat? (např. v online hrách)
- Ano, ale jen s přáteli
 - Ano se všemi, kteří se objeví
 - Ano, i s cizími lidmi na doporučení přátel
 - Ne
10. Sešli byste se někdy s někým, koho jste poznali na internetu?
- Ano
 - Ano, ale jen ještě s někým z mých přátel
 - Poradil/a bych se nejprve s rodiči
 - Ne
11. Požádal vás někdy váš internetový kamarád o osobní setkání?
- Ano Ne
12. Jak byste reagovali, pokud by vás váš internetový kamarád pozval na výlet pod stan?
- Jel/a bych, výlety mám rád/a.
 - Jel/a bych, ale jen kdyby s námi jel nějaký kamarád, kterého znám.
 - Poradil/a bych se nejprve s rodiči.
 - Nejel/a bych, zdvořile bych odmítl/a jeho nabídku a s nikým se o tom ne bavil.

13. Jak byste zareagovali, kdyby vás váš internetový kamarád požádal o vaše erotické fotografie?
- Poslal/a bych mu je.
 - Poslal/a bych mu je za výměnu.
 - Neposlal/a bych mu je, ale dál bych komunikoval.
 - Neposlal/a bych mu je a ukončil bych komunikaci.
 - Neposlal/a bych mu je a oznámil jeho žádost někomu dospělému (učitel, rodiče...).
14. Požádal vás někdy váš internetový kamarád o vaše erotické fotografie?
- Ano
 - Ne
15. Máte profil na sociální síti, a pokud ano, na jaké? (můžete zaškrtnout víc možností)
- Ne **(v případě odpovědi NE se přesuňte rovnou na otázku č. 20)**
 - Facebook
 - Twitter
 - Lide
 - G+
 - Jiné (uved'te):.....
16. Jak často jste na sociální síti?
- Pořád, alespoň prostřednictvím smartphonu
 - Maximálně 2 hodiny denně
 - Jednou denně si projdu sledované skupiny a zbytek dne se o sociální síť nezajímám
 - Nemám účet na sociální síti
17. Co je největší náplní vašeho pobytu na sociálních sítích?
- Hledání nových přátel
 - Chatování
 - Získávání informací pro školu nebo kroužky
 - Jen tak bezcílně projíždím příspěvky ostatních
 - Inzerce
18. Přidáváte si na sociální síti do přátel i lidi, které osobně neznáte?
- Ano, přidávám si všechny
 - Ano, ale jen po předchozím napsání několika zpráv
 - Ano, po doporučení přáteli
 - Ne
19. Jaké vlastní fotografie vkládáte na sociální sítě? (můžete zaškrtnout více možností)
- Jde o fotografie, které jsou s ohledem na nastavení účtu viditelné komukoli jinému než vám.
- Nevkládám žádné fotografie
 - Vkládám pouze plně oblečené fotografie
 - Vkládám i odhalené fotografie (např. v plavkách od moře)
 - Vkládám i vyzývavé fotografie (např. ve spodním prádle)
 - Vkládám i odhalené umělecké fotografie.
 - Vkládám i erotické fotografie. (intimní partie jsou skryty pouze rukama)

20. Za kým byste šli, kdybyste byli šikanováni na internetu?

- Třídní učitel/ka
- Policie
- Nikam bych nešel/nešla, to je můj problém
- Zavola/a bych na linku bezpečí
- Za někým z rodiny
- Vyhledal bych pomoc na internetu

21. Kde získáváte informace o rizicích na internetu? (můžete zaškrtnout více možností)

- Z okolí od kamarádů
- Ze školy
- Od rodičů
- Z časopisů nebo novin
- Jiné (uveďte):.....

22. Jakou známkou byste hodnotil své znalosti rizik na internetu? (Známkování je stejné jako ve škole)

- 1 2 3 4 5